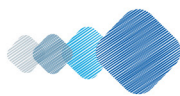

Sundimi i Ligjit në kontekst të anëtarësimit në BE

— dokument tremujor —

prill - qershor 2023

Instituti
për
politikë
evropiane.
Shkup

Ky projekt finansohet nga Bashkimi Evropian

Sundimi i ligjit në kontekst të anëtarësimit në BE

Quarterly brief April - June 2023

Botues:

Instituti për politikë evropiane - Shkup

Për botuesin:

Dr. Simonida Kacarska

Redaktorët:

Dr. Simonida Kacarska
Dr. Ardita Abazi Imeri

Autorë:

Ardita Abazi Imeri
Angela Delevska
Beba Zhagar
Julijana Karai

Përkthim nga gjuha angleze në gjuhën shqipe:

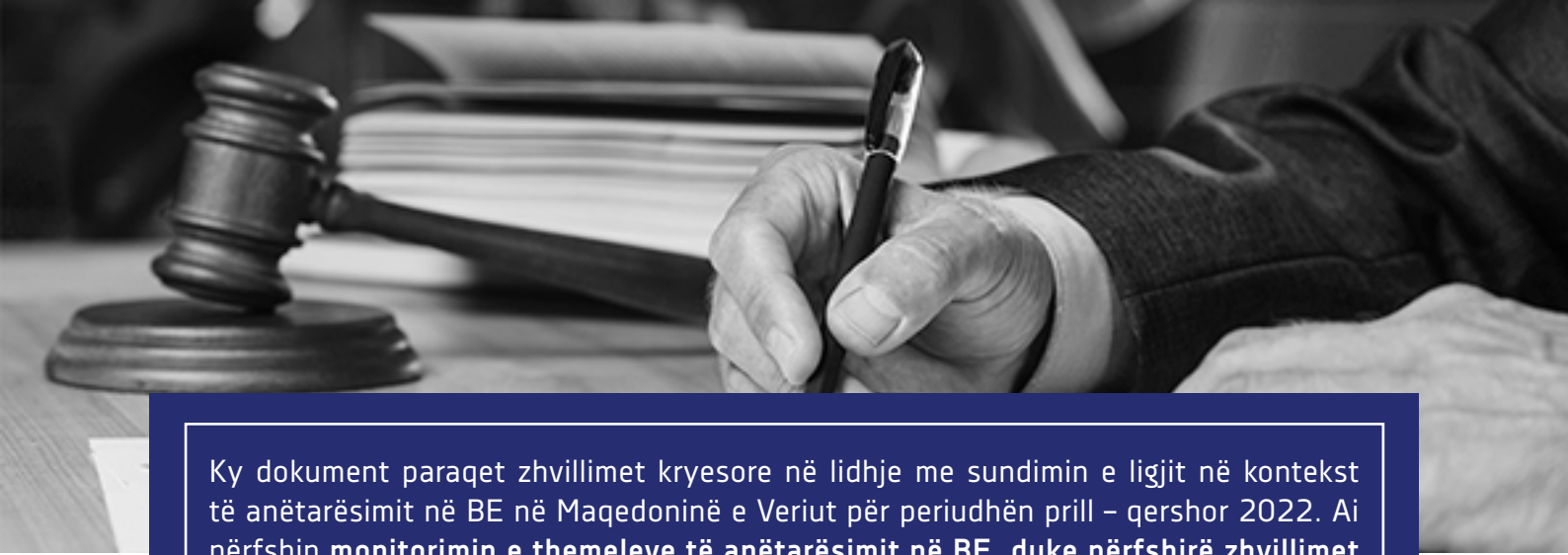
Blerina Starova Zlatku

Dizajn grafik:

Relativ

Shkup, 2023

Ky raport është përgatitur në kuadër të projektit "Ndërtojmë urë për një të ardhme të përbashkët: Sundimi i së drejtës në drejtim të aderimit në BE", i financuar nga Bashkimi Evropian. Përmbajtja e këtij dokumenti është përgjegjësi e vetme e autorëve dhe assesi nuk mund të konsiderohet se i përfaqëson qëndrimet dhe pikëpamjet e Bashkimit Evropian.

Ky dokument paraqet zhvillimet kryesore në lidhje me sundimin e ligjit në kontekst të anëtarësimit në BE në Maqedoninë e Veriut për periudhën prill – qershor 2022. Ai përfshin monitorimin e themeleve të anëtarësimit në BE, duke përfshirë zhvillimet kryesore në funksionimin e institucioneve demokratike, reformën e administratës publike dhe kapitullin 23: Gjyqësori dhe të drejtat themelore.

Zhvillimet kryesore

- » Propozimi për ndryshime kushtetuese u përgatit nga grupi i punës dhe iu dërgua Qeverisë për diskutim;
- » U zhvillua takimi i liderëve midis kryeministrit Kovačevski dhe liderit të opozitës Mickoski, por nuk u arrit marrëveshje me opozitën për miratimin e ndryshimeve pavarësisht disa propozimeve dhe kundërpropozimeve;
- » Propozim Strategjia RAP për vitet 2023-2030 është përgatitur dhe ka marrë komente nga Mbështetja për Përmirësimin e Qeverisjes dhe Menaxhimit (SIGMA)/ Organizata për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (OECD) por ende nuk është miratuar nga Qeveria;
- » Veprimet e Këshillit Gjyqësor kanë qenë objekt shqyrtimi dhe kanë shkaktuar shqetësime ligjore dhe transparence. Ato gjithashtu shkaktuan reagime të konsiderueshme nga zyrtarët shtetërorë, profesionistët, komuniteti ndërkombëtar dhe publiku i gjerë, gjë që çoi në dyshime mbi legjitimitetin e institucionit. Rrjedhimisht, projektet dhe burimet financiare të përcaktuara për Këshillin Gjyqësor u ndërpreu dhe u bënë thirrje për dorëheqje të anëtarëve të këshillit;
- » Shqetësuese është edhe mungesa e njohurisë të Këshillit të Prokurorëve Publikë me punën dhe trajtimin e lëndëve të prokurorëve të caktuar publikë, të kthyer nga Prokuroria Speciale Publike në prokurorinë e rregullt;
- » U rinovua marrëveshja me kompaninë ekzistuese për kryerjen e testeve psikologjike dhe të integritetit për gjyqtarët;
- » Pas vonesave dhe rishikimeve, Ligji i ri për Akademinë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publik u miratua përfundimisht më 14 qershor 2023;
- » Zhvillime të rëndësishme ndodhën në lidhje me ndërtimin e Korridorit 8 dhe 10d: u miratuan ndryshime në pesë ligje në lidhje me këto projekte, të shënuara me flamurin evropian, të cilat shkaktuan shqetësime tek Delegacioni i BE-së;
- » Propozim-ligji i ri për menaxhim me pronë të konfiskuar, dobi pronësore dhe lëndë të marra në procedurë penale dhe kundërvajtëse,, i publikuar në ENER në korrik 2022, pritet të hyjë në procedurën qeveritare, ndërsa filloi diskutimi në Kuvend për propozim-ligjin për luftimin e formave të rënda të krimit të organizuar dhe korrupsionit të profilit të lartë;
- » Në Raportin Vjetor të Mekanizmit Parandalues Nacional për vitin 2022, Avokati i Popullit theksoi urgjente në spitalet psikiatrike dhe institucionet penitenciare;
- » Qeveria ka miratuar ndryshime në Ligjin për arsimin fillor, të cilat synojnë të krijojnë një proces të rregullt arsimor për të miturit në objektet edukative-korrektive dhe ndëshkuese-korrektive;
- » Ministria e Drejtësisë nënshkroi ndryshimet në Rregulloren për sistemimin, klasifikimin dhe vendosjen e personave të dënuar në institucionet penitenciare për t'u siguruar grave që vuajnë dënimin të njëjtat të drejta dhe përfitime si burrat;
- » Gjatë seancës së 149-të, Qeveria finalizoi propozim-ligjin për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për shërbimet mediatike audio dhe audio-vizive;
- » Propozimi i Strategjisë Kombëtare për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara 2023-2030 u publikua në prill, q; u shoqërua nga një konsultim përfundimtar në qershor;
- » Qeveria miratoi një program për sigurimin social për gratë fermere, dhe zgjidhja për pushimin e lindjes u fut më vonë në propozimligjin për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për sigurimet shëndetësore, i cili u miratua njëzëri në fazën e parë;
- » Parada vjetore e krenarisë, e organizuar nga Rrjeti Kombëtar kundër Homofobisë dhe Transfobisë, u zhvillua më 24 qershori me temën 'Me zë të lartë dhe krenar'.

Lista e shkurtesave

ASH	Aleanca për Shqiptarët
ASHMAA	Agjencia e Shërbimeve Mediatike Audio dhe Audiovizive
SHGM	Shoqata e Gazetarëve të Maqedonisë
AGJPP	Akademia për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë
PTHP	Prokuroria Themelore Publike
PTHPNKOK	Prokuroria Themelore Publike për Ndjekjen e Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit
KPMD	Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi
OSHC	Organizatata e shoqërisë civile
BDI	Bashkimi Demokratik për Integrim
KE	Komisioni Evropian
KEDNj	Konventa Evropiane e të Drejtave të Njeriut
GJEDNj	Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut
ENER	Regjistri i Vetëm Nacional Elektronik
EPI	Instituti i Politikave Evropiane
BE	Bashkimi Evropian
DPF	Drejtoria e Policisë Financiare
HCHR	Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut
TIK	Teknologjia Informativë dhe Komunikuese
ISIS	Shteti Islamik
LGBTI	Komunitetet lezbike, homoseksuale, biseksuale, trans dhe interseksuale
MPJ	Ministria e Punëve të Jashtme
MPB	Ministria e Punëve të Brendshme
RTM	Radio Televizioni i Maqedonisë
SHMAR	Shoqata Maqedonase e Avokatëve të Rinj
NDI	Instituti Demokratik Kombëtar
OJQ	Organizata joqeveritare
ODIHR	Zyra për Institucionet Demokratike dhe të Drejtat Njeriut
OECD	Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik
OSBE	Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë
ATO	Agjencia Teknike-Operative
RAP	Reforma e Administratës Publike
PQH	Partneriteti i Qeverisjes së Hapur
PP	Zyra e Prokurorisë Publike
PMP	Programi për Mbështetje Parlamentare
RM	Republika e Maqedonisë
RMV	Republika e Maqedonisë së Veriut
KSHPK	Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit
LSDM	Lidhja Socialdemokrate e Maqedonisë
SIGMA	Mbështetje për Përmirësimin e Qeverisjes dhe të Menaxhimit
PSP	Prokuroria Publike për ndjekjen e veprave penale që lidhen dhe dalin nga përmbajtja e përgjimit të paligjshëm të komunikimeve (Prokuroria Speciale Publike)
TAIEX	Instrumenti i Asistencës Teknike dhe Shkëmbimit të Informacionit të Komisionit Evropian
UPOZ	Sindikata e Punëtorëve të Administratës, Organeve Gjyqësore dhe Shoqatave të Qytetarëve
VMRO-DPMNE	Organizata e brendshme revolucionare maqedonase – Partia Demokratike për Unitetin Kombëtar Maqedonas

Funksionimi i institucioneve demokratike	6
Zgjedhjet	7
Kuvendi	7
Qeverisja	9
Shoqëria Civile.....	12
Mbikëqyrja civile e sektorit të sigurisë/zbulimit.....	12
Reforma e Administratës Publike	12
Kapitulli 23	14
Funksionimi i gjyqësorit	15
Dokumente strategjike.....	15
Organet menaxhuese.....	15
Pavarësia dhe paanshmëria	18
Llogaridhënia	19
Profesionalizmi dhe kompetenca	20
Cilësia e drejtësisë	21
Efikasiteti.....	21
Lufta kundër Korrupsionit	22
Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit.....	22
Prokuroria Publike	23
Kuadri Ligjor.....	24
Të drejtat themelore.....	26
Jurisprudenca e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut	26
Avokati i Popullit	26
Godinat e burgut dhe të paraburgimit.....	26
Mbrojtja e të dhënave personale	27
Liria e Shprehjes	28
Grupet e cenushme dhe parimi i mosdiskriminimit	29
Gjinia.....	31
LGBTI + ...	32

Funksionimi
i institucioneve
demokratike

Zgjedhjet

Në fillim të muajit maj u zhvillua mbledhja konstituive e grupit të punës për ndryshime në Kodin Zgjedhor. Grupit të punës, të kryesuar nga avokati Aleksandar Novakovski, iu caktuan dy detyra kryesore. Së pari, të zbatojë rekomandimet dhe vërejtjet e paraqitura nga Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE)/ Zyra për Institucionet Demokratike dhe të Drejtat e Njeriut (ODIHR). Së dyti, të hartojë një Kod Zgjedhor krejtësisht të ri. Novakovski shprehu optimizëm se afatet do të përmbushen, pasi ndryshimet ligjore duhet të miratohen gjashtë muaj përpara zgjedhjeve.

Megjithatë, partia më e madhe opozitare, Organizata e brendshme revolucionare Maqedonase – Partia Demokratike për Unitetin Kombëtar Maqedonas (VMRO-DPMNE), aktualisht nuk është pjesë e grupit të punës. Ata kanë kërkuar që qeveria së pari të propozojë një plan për një njësi zgjedhore para përfshirjes së tyre në finalizimin e zgjidhjes ligjore. Megjithatë, ata kanë shprehur mbështetje për zbatimin e rekomandimeve të OSBE/ODIHR-it. Ministri i Drejtësisë Krenar Lloga përsëriti thirrjen që VMRO-DPMNE të emërojë një përfaqësues për t'u bashkuar me grupin e punës në vend që të deklarohet përmes mediave. Në të njëjtën kohë, ai theksoi se prioriteti aktualisht nuk është modeli specifik i njësisë zgjedhore, por theksoi se pikëpamjet e VMRO-DPMNE-së do të merren parasysh gjatë hartimit të zgjidhjes ligjore.¹

Kuvendi

Menjëherë pas firmosjes së marrëveshjes, detajet e marrëveshjes midis Behtel dhe Enka u fshehën qëllimisht nga deputetët dhe publiku i gjerë. Megjithatë, më 10 prill 2023, ndryshimet në ligje të ndryshme hynë në procedurën parlamentare, përfshirë ato që kanë të bëjnë me tokën bujqësore, shpronësimin, planifikimin urban, burimet minerale, marrëdhëniet e punës, pyjet, ndërtimin dhe ligjin e partneritetit strategjik me Behtel dhe Enka për ndërtimin e autostradave. Pas protestave të shoqatave të arkeologëve para Kuvendit Kombëtar, u tërhoqën ndryshimet e propozuara në Ligjin për Trashëgiminë Kulturore.²

Propozimi që ngjalli polemika të konsiderueshme dhe hyri në procedurat parlamentare ishte ndryshimi i Ligjit për Marrëdhëniet e Punës, me të cilin kërkohet të rriten orët maksimale javore të punës nga 40 në 60. Më 9 maj 2023, partia politike Levica njoftoi se kishte përgatitur 6,664 amendamente shtesë për të parandaluar një krim me vlerë prej 1.4 miliardë euro.³ Pesë ligje më në fund u miratuan më 26 maj 2023, nën një procedurë të shkurtër duke përdorur flamurin e Bashkimit Evropian (BE), gjë që shkaktoi një reagim nga delegacioni i BE-së në Shkup për përdorimin e pajustificuar të flamurit të BE-së. Përkundër kësaj, Presidenti i Maqedonisë së Veriut Stevo Pendarovski, i cili më parë kishte deklaruar se nuk do të nënshkruante dekretin për të miratuar një ligj që përfshinte një dispozitë pasi të kundërshtohet nga Gjykata Kushtetuese, përfundimisht vendosi të nënshkruante ndryshimet në pesë ligje që lidhen me zhvillimin e korridoreve 8 dhe 10d.⁴

1 'Reformat Zgjedhore: Së pari, do të zbatohen vërejtjet nga OSBE/ODIHR, dhe më pas do të përgatitet një ligj i ri (Изборни реформи: Прво ќе се имплементираат забелешките од ОБСЕ/ОДИХР, а потоа ќе се прави нов закон)', *360 Stepeni*, 3 maj 2023, <https://360stepeni.mk/izborni-reformi-prvo-ke-se-implementiraat-zabeleshkite-od-obse-odih-r-a-potoa-ke-se-pravi-nov-zakon/>.

2 'Rritet zemërimi rreth projektet e përshpejtuara të autostradave të Maqedonisë së Veriut', ('Outrage Grows Over North Macedonia's Fast-Tracked Highway Projects'), *BalkanInsight*, 10 prill 2023, <https://balkaninsight.com/2023/04/10/outrage-grows-over-north-macedonias-fast-tracked-highway-projects/>.

3 'Me 6,664 amendamente, Levica parandalon vjedhjen më të madhe në histori (Со 6.664 амандмани Левица го спречува најголемиот грабеж во историјата)', *Faqja zyrtare e Partisë Politike Levica*, 9 maj 2023, <https://levica.mk/pres-centar/soopshtenija-reakcii/so-6664-amandmani-levica-go-sprechuva-najgolemi-ot-grabezh-vo-istorijata/>.

4 'Pendarovski nënshkroi ndryshimet në ligjet e Behtel dhe Enka (Пендаровски ги потпиша измените на законите за Бехтел и Енка)', *Prizma.Mk*, 29 maj 2023, <https://prizma.mk/pendarovski-gi-potpisha-izmenite-na-zakonite-za-behtel-i-enka/>.

Kjo ndodhi në fund të majit 2023 pas konsultimeve me ekspertë të ligjit të punës, ish-gjyqtarë të Gjykatës Kushtetuese dhe këshilltarë nga zyra e tij.

Midis shkurtit dhe prillit 2023, Instituti për Demokraci Societas Civilis - Shkup kreu një sondazh në terren si pjesë e Programit të Mbështetjes Parlamentare (PMP) për të vlerësuar perceptimin e publikut në lidhje me punën e Kuvendit, partitë politike, cilësinë e jetës, çështjet politike dhe besimin në Maqedoninë e Veriut. Gjetjet e hulumtimit tregojnë se perceptimi i qytetarëve për punën e Kuvendit mbetet në përputhje me opinionin publik gjatë katër viteve të fundit. Qëndrimet ndaj funksioneve të Kuvendit, transparencës, punës së deputetëve dhe reformave kanë mbetur të pandryshuara. Në vitin 2023, qytetarët vlerësuan performancën e Kuvendit me një rezultat mesatar prej 2.2 në një shkallë nga 1 (më e keqja) në 5 (më e mira), pak më e ulët se në vitet e mëparshme.⁵

Veçanërisht, rezultatet zbulojnë se shumë qytetarë mendojnë se Kuvendi duhet të ushtrojë plotësisht autoritetin e tij kushtetues për të mbikëqyrur Qeverinë, me 27% të të anketuarve që besojnë se Qeveria ka kontroll absolut mbi Kuvendin. Përveç kësaj, 46% e të anketuarve mendojnë se Kuvendi ka përkeqësuar korrupsionin në vend që ta frenojë atë. Sa i përket proceseve reformuese të vendit, qytetarët kanë mendime të përziera për gatishmërinë e Kuvendit për të zbatuar reformat kundrejt krizës politike. Shumica e qytetarëve nuk e konsiderojnë bojkotimin e punës së Kuvendit ose shtyrjen e qëllimshme të debateve për të parandaluar miratimin ose futjen e ligjeve si metoda të vlefshme të shprehjes së mendimeve politike. Në vend të kësaj, qytetarët besojnë se krizat politike duhet të zgjidhen brenda Kuvendit dhe jo përmes takimeve me dyer të mbyllura të liderëve të partive.⁶

Në fund të marsit dhe fillim të prillit, Kuvendi filloi përgatitjen e angazhimeve dhe aktiviteteve të reja për të kontribuar në qëllimet e hapjes dhe transparencës brenda Partneritetit për Qeverisje të Hapur (PQH). Së bashku me organizatat e shoqërisë civile (OSHC), ata organizuan një punëtori për zhvillimin e përbashkët të një propozim plan-veprimi trevjeçar, i cili duhet të programojë qëllimet dhe aktivitetet për pjesëmarrjen e qytetarëve në punën e Kuvendit, qasjen në të dhëna të hapura, tejkalimin e pengesave për grupet e marginalizuara dhe më shumë, bazuar në tendencat globale në rrjetin PQH.⁷

Në maj, në Kuvend u mbajt takimi i Komitetit të Përbashkët Parlamentar - Republika e Maqedonisë së Veriut dhe BE.⁸ Përfaqësuesit nga pala maqedonase dhe evropiane shqyrtuan dhe votuan propozim ndryshimet;Seanca rezultoi në miratimin e njëzëshëm të rekomandimeve. Dy takime të tjera janë planifikuar, të cilat pritet të mbahen në qershor dhe tetor 2023 në lidhje me finalizimin e Dialogut Jean Monnet, dhe data për takimin e ardhshëm të KPP - MK dhe BE; Schneider propozoi të jetë në nëntor 2023 në Strasburg.⁹

5 'МБИКЕЌУРЈА Е ПАРЛАМЕНТИТ: ПЕРСЕРТИМЕТ Е ҚУТЕТАРЌВЕ ПЌР ПУНЌН Е КУВЕНДИТ ТЌ РЕПУБЛИКЌСЌ СЌ МАҚЕДОНИЌСЌ СЌ ВЕРИУТ (2023)', ('PARLIAMENT WATCH: CITIZEN PERCEPTIONS OF THE WORK OF THE ASSEMBLY OF THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA (2023)')*Faqja zyrtare e internetit e Institutit për Demokraci Societas Civilis Skopje*, 1 qershor 2023, <https://idsccs.org.mk/en/2023/06/01/parliament-watch-citizen-perceptions-of-the-work-of-the-assembly-of-the-republic-of-north-macedonia-2023/>.

6 Ibid.

7 'Përgatitja e një Plani të ri veprimi të Kuvendit (2023-2025) drejt Partneritetit për Qeverisje të Hapur (PQH) (Подготовка на нов акциски план на Собранието (2023-2025) кон Партнерство за отворена власт (ПОВ))', *Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 15 maj 2023, <https://www.sobranie.mk/ns-newsarticle-podgotovka-na-nov-akciski-plan-na-sobranieto-2023-2025-kon-partnerstvo-za-otvorena-vlast-pov.nspk>.

8 'Dita e parë e Mbledhjes së Komitetit të Përbashkët Parlamentar - RMV dhe BE (Прв ден од 21. Состанок на Мешовитиот парламентарен комитет - РСМ И ЕУ)', *Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 16 maj 2023, <https://www.sobranie.mk/ns-newsarticle-21-sostanok-mpk-rsm-i-eu-1752023.nspk>.

9 'U miratuan rekomandimet e Mbledhjes së 21-të të Komitetit të Përbashkët Parlamentar - RMV dhe BE (Усвоени препораките на 21от состанок на Мешовитиот парламентарен комитет - РСМ И ЕУ)', *Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 17 maj 2023, <https://www.sobranie.mk/ns-newsarticle-usvoeni-preporakite-na-21sostanok-na-mesovitiot-parlamentaren-komitet-rsm-i-eu.nspk>.

Qeverisja

Më 2 prill, partia më e madhe opozitare VMRO-DPMNE njoftoi se ishte e pranueshme që ata të bënin ndryshime në Kushtetutë bazuar në modelin kroat.¹⁰ Për këtë qëllim, Kryeministri Kovačevski u përgjigj se nevojitet një model që i përshtatet shoqërisë dhe ligjeve maqedonase¹¹ dhe është në favor të ndryshimeve kushtetuese që do të hapin rrugën që Maqedonia e Veriut t[bphet anëtare e BE-së deri në vitin 2030 me gjuhën maqedonase të mbrojtur dhe kulturën dhe identitetin të sigurt.¹²

Disa parti etnike-maqedonase shprehën gatishmërinë e tyre për të pranuar propozimin e bërë nga VMRO-DPMNE¹³ ndërsa partitë politike etnike-shqiptare shprehën mospajtimin e tyre të fortë me propozimin.¹⁴ Partneri i koalicionit qeverisës, Bashkimi Demokratik për Integrim (BDI) i bëri thirrje VMRO-DPMNE-së të dërgojë përfaqësuesin e tyre në komisionin e punës për ndryshime kushtetuese.¹⁵ Presidenti Stevo Pendarovski gjithashtu shprehu kundërshtimin e tij ndaj modelit të propozuar nga VMRO-DPMNE¹⁶

Më 4 prill Zëvendëskryeministri Artan Grubi, si koordinator kryesor i projektit dhe Ambasadorja e SHBA Angela Ageler, vunë themelet për projektin e Korridorit 8.¹⁷ Megjithatë, me shfaqjen e parregullsisve, reagimi i qeverisë ngriti shqetësime në lidhje me keqpërdorimin dhe korrupsionin. Platforma Kundër Korrupsionit kërkoi nga kryetari i Kuvendit tërheqjen e një axhende që synon të përshpejtojë ndryshimet në ligjet që lehtësojnë ndërtimin e autostradave, duke theksuar vlerësimin e pamjaftueshëm të rreziqeve të korrupsionit.¹⁸ Kontrata me Bechtel dhe Enka mbetet e fshehtë nën klasifikimin e sekretit afarist,¹⁹

10 'Miteva: Kur ndryshohet Kushtetuta e Maqedonisë, Preambula Kroate duhet të zbatohet në tërësi (Митева: при промена на уставот на Македонија до се примени во целост хрватската преамбула)', *Faaja zyrtare e Partisë Politike Organizata e Brendshme Revolucionare Maqedonase – Partia Demokratike për Unitetin Kombëtar Maqedonas (VMRO-DPMNE)*, 2 prill 2023, <https://bit.ly/3K4aqeZ>.

11 'Unë nuk jam as PRO as KUNDËR modelit kroat të ndryshimeve kushtetuese, por për të bërë një model maqedonas, tha Kovačevski (He sum ni ZA, nitu PROTIV хрватскиот модел на уставни измени, туку да се направи македонски модел, кажа Ковачевски)', *Sakam da kazam*, 5 prill 2023, <https://sdk.mk/index.php/makedonija/ne-sum-nitu-za-nitu-protiv-hrvatski-model-na-ustavni-izmeni-tuku-da-se-napravi-makedonski-model-kazha-kovachevski/>.

12 'Kovačevski për modelin kroat: Na duhet një model që do t'i përshtatet shoqërisë maqedonase dhe ligjeve tona (Ковачевски за хрватскиот модел: Ни треба модел кој ќе одговара на македонското опшество и на нашите закони)', *TV 21*, 5 prill 2023, <https://mk.tv21.tv/kovachevski-za-hrvatskiot-model-ni-treba-model-koj-ke-odgovara-na-makedonskoto-opshество-i-na-nashite-zakoni/>.

13 'Një parti nga Koalicioni i LSDM-së pranon qëndrimin e VMRO-DPMNE-së për "Modelin Kroat" të Kushtetutës (Partija od koaliciјata na СДСМ го прифаќа ставот на ВМРО-ДПМНЕ за „хрватски модел“ на Уставот)', *Expres.Mk*, 4 prill 2023, <https://www.expres.mk/partija-od-koaliciјata-na-sdsm-go-prifakja-stavot-na-vmro-dpmne-za-hrvatski-model-na-ustavot/>.

14 'ASH: Zgjidhja e ofruar nga VMRO-DPMNE është injorancë absolute e realitetit – "Dominimi i një grupi etnik ka përfunduar një herë e përgjithmonë" (AA: Решението што го нуди ВМРО-ДПМНЕ е апсолутно непознавање на реалноста – „доминацијата на еден етникум заврши еднаш засекогаш“)', *TV 21*, 2nd prill 2023, <https://mk.tv21.tv/aa-reshenieto-shto-go-nudi-vmro-dpmne-e-apsolutno-nepoznavane-na-realnosta-dominatsijata-na-eden-etnikum-zavrshi-ednash-zasekogash/>.

15 'BDI: VMRO-DPMNE të dërgojë një përfaqësues në Komisionin për ndryshime kushtetuese (ДУИ: ВМРО-ДПМНЕ да испрати претставник во комисијата за уставни измени)', *24 Vesti*, 2 prill 2023, <https://24.mk/details/dui-vmro-dpmne-da-isprati-pretstavnik-vo-komisijata-za-ustavni-izmeni>.

16 'Pendarovski mbi kërkesat nga opozita për një model kroat: Ne nuk duhet të humbim kohë me këtë (Пендаровски за барањата од опозицијата за хрватски модел: Не треба да губиме време со тоа)', 6 prill 2023, <https://mk.tv21.tv/pendarovski-za-baranata-od-opozitsijata-za-hrvatski-model-ne-treba-da-gubime-vreme-so-toa/>.

17 'Qeveria emëroi Artan Grubin si koordinator të ndërtimit të Korridorit 8 (Владата го назначи Артан Груби за координатор на изградба на Коридор 8)', *Sakam da kazam*, 5 prill 2023, <https://sdk.mk/index.php/makedonija/vladata-go-naznachi-artan-grubi-za-koordinatot-za-izgradba-na-koridorot-8/>.

18 'Kërkesë për tërheqjen e axhendës së seancës të 112-të të Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, e planifikuar për 10prill, 2023 në orën 11 të mëngjesit (Барање за повлекување на дневниот ред на Седница 112 на Собранието на Република Северна Македонија, закажано на 10 април 2023 година во 11 часот)', *Platforma e Organizatave Civile për Luftën kundër Korrupsionit*, 9 prill 2023, <https://bit.ly/44NONZP>.

19 'Marrëveshja për ndërtimin e autostradave është e fshehtë, por nëse ligjet e kërkuara nga "Bechtel-Enka" nuk miratohen, ndërtimi do të jetë më i shtrenjtë se 1.3 miliardë euro, thotë Grubi (Договорот за градба на автопатиштата е тајна, но ако не се изгласаат законите што ги бара „Бехтел-Енка“ градбата ќе биде поскапа од 1,3 милијарди евра, вели Груби)', *Sakam da kazam*, 12 prill 2023, <https://sdk.mk/index.php/makedonija/dogovorot-za-gradba-na-avtopatishtata-e-tajna-no-ako-ne-se-izglaaat-zakonite-shto-gi-bara-behtel-enka-gradbata-ke-bide-poskapa-od-1-3-milijardi-evra-veli-grubi/>.

ndërsa partitë e opozitës ngritën shqetësime në lidhje me penalitetet e mundshme dhe vonesat që ndikojnë në buxhetin publik. VMRO-DPMNE pretendoi se kishte marrë një kopje të kontratës. Megjithatë, ata refuzuan të marrin pjesë në seancën parlamentare për t'ua shpjeguar kontratën deputetëve të VMRO-DPMNE-së me certifikata sigurie, duke këmbëngulur kështu në zbulimin e kontratës. Debatu u nxehtë më tej duke shënuar ligjet në lidhje me këtë projekt nën flamurin evropian, për të cilat Delegacioni i BE-së në Shkup reagoi duke thënë se përdorimi i flamujve të BE-së nuk ishte i justifikuar.²⁰

Lidhur me ndryshimet kushtetuese, pas kërkesës së ministrit bullgar të Punëve të Jashtme Nikollaj Milkov për t'u konsultuar për ndryshimet kushtetuese, Ministria e Punëve të Jashtme e Maqedonisë së Veriut u përgjigj duke thënë se nuk ka as mundësi dhe as vullnet politik për të përfshirë Bullgarinë në procesin e ndryshimeve kushtetuese në lidhje me negociatat për anëtarësim në Bashkimin Evropian.²¹ Kjo u pasua nga një reagim i ashpër i Presidentit Stevo Pendarovski se kërkesa e Bullgarisë për të marrë pjesë në procesin e sjelljes së ndryshimeve në Kushtetutë ishte skandaloze dhe se as pushtuesit nuk bëjnë kërkesa të tilla.²²

Pas disa kërkesave për një takim të liderëve nga lideri i opozitës Mickovski, një takim midis kryeministrit Kovaçevski dhe liderit të opozitës Mickovski më në fund u zhvillua më 7 qershor, ku u diskutuan disa propozime dhe kundërpapozime.²³ Rezultati i takimit ishte një ftesë për opozitën për të qenë pjesë e koalicionit qeverisës dhe për të drejtuar pesë ministri. Në të kundërt, një kundërofertë shtesë nga konkurrentët ishte se ndryshimet kushtetuese duhet të kishin efekt të vonuar dhe të formohet një qeveri teknike pa përfshirë BDI-në. Në të njëjtën ditë, BDI deklaroi se ata ishin të gatshëm të dilnin nga qeveria dhe madje të mbështesin një qeveri pa BDI për të siguruar të ardhmen evropiane të vendit.²⁴ Sipas opozitës, ka interpretime të ndryshme të asaj që u ra dakord.²⁵ Sipas Kovaçevskit, efekti i vonuar i ndryshimeve kushtetuese përfaqëson një ndryshim në kuadrin e negociatave, e cila nuk është një zgjidhje e zbatueshme. Kundërofertat e dytë e VMRO-DPMNE-së është të mbahen zgjedhjet në vjeshtë (shtator ose tetor) ku ofron tre data të mundshme dhe të merren garanci nga BE për mbrojtjen e interesave kombëtare të Maqedonisë së Veriut.²⁶

20 'Mariçiq: Flamuri Evropian në Ligjet e Korridorit për të shmangur bllokimin nga Levisa (Mariçiq: Европско знаме на законите за коридорите за да се избегне блокадата од Левица)', *Sloboden Pecat*, 5 maj 2023, <https://www.slobodenpecat.mk/marichikj-evropsko-zname-na-zakonite-za-koridorite-za-da-se-izbegne-blokadata-od-levica/>.

21 'Nuk ka as mundësi dhe as vullnet që Bullgaria të përfshihet në ndryshimet kushtetuese, Osmani iu përgjigj Milkovit (Нема ниту можност, ниту волја Бугарија да биде вклучена во уставните измени, му одговори Османи на Милков)', *Sakam da kazam*, 5 prill 2023, <https://sdk.mk/index.php/makedonija/nema-nitu-mozhnost-ni-volja-bugarija-da-bide-vkluchena-vo-ustavnite-izmeni-mu-odgovori-osmani-na-milkov/>.

22 'As pushtuesit nuk bëjnë kërkesa të tilla si Bullgaria, thotë Pendarovski (Ни окупатори не упатуваат такви барања како Бугарија, кажа Пендаровски)', *Sakam da kazam*, 6 prill 2023, <https://sdk.mk/index.php/makedonija/ni-okupatori-ne-upatuvaaat-takvi-barana-kako-bugarija-kazha-pendarovski/>.

23 'Kovaçevski: Pas takimit me Mickoskin, ekziston një bazë e mirë që dialogu rreth detajeve të vazhdojë përmes grupeve të punës (Ковачевски: По средбата со Мицкоски има добра основа дијалогот за деталите да продолжи низ работни групи)', *Faqja zyrtare e Partisë Politike Lidhjes Socialdemokrate të Maqedonisë (LDSM)*, 19 qershor 2023, <https://sdsd.org.mk/soopstenija/67927>.

24 'Osmani: Ne jemi të gatshëm të mbështesim një qeveri pa BDI, nëse opozita voton për ndryshimet në Kushtetutë (Османи: Подготвени сме да поддржиме Влада без ДУИ, ако опозицијата гласа за измените на Уставот)', *Fokus*, 7 qershor 2023, <https://fokus.mk/osmani-podgotveni-sme-da-poddrzhime-vlada-bez-dui-ako-opozitsijata-glasa-za-izmenite-na-ustavot/>.

25 'Stojanoska: A ka LSD problem me garancitë për Maqedoninë nga BE-ja ose me faktin se BDI-ja duhet të shkojë në opozitë, kështu që është e heshtur në lidhje me propozimet e VMRO-DPMNE-së (Стојаноска: Дали СДС има проблем со гаранциите за Македонија од ЕУ или со тоа што ДУИ треба да оди во опозиција, па молчи за предлозите на VMRO-ДПМНЕ)', *Faqja zyrtare e internetit e Organizatës së Brendshme Revolucionare Maqedonase të Partisë Politike – Partia Demokratike për Unitetin Kombëtar Maqedonas (VMRO-DPMNE)*, 13 qershor 2023, <https://bit.ly/44SMK7>.

26 'Miloshoski: LSDM duhet të deklarojë qartë se cilën nga dy propozimet e VMRO-DPMNE-së e pranon (Милошоски: СДСМ јасно да каже кој од двата предлога на VMRO-ДПМНЕ го прифаќа)', *360 Stepeni*, 10 qershor 2023, <https://360stepeni.mk/video-miloshoski-sdsm-jasno-da-kazhe-koj-od-dvata-predlozi-na-vmro-dpmne-go-prifaka/>.

Delegacioni i BE-së në Maqedoninë e Veriut, në lidhje me rezultatin e takimit të liderëve midis kryeministrit Dimitar Kovaçevski dhe liderit të VMRO-DPMNE-së Hristijan Mickoski, deklaroi se nuk komenton diskutimet e brendshme, ndërsa nga ana tjetër, në lidhje me ndryshimet kushtetuese, përsëriti konkluzionet e Këshillit të BE-së nga korriku 2022.²⁷ Për më tepër, ambasadori evropian Dejvid Gir deklaroi se nuk duhet të priten marrëveshje, garanci ose premtime të reja në lidhje me procesin e anëtarësimit të Maqedonisë së Veriut në BE në lidhje me kërkesën e liderit të VMRO-DPMNE-së, Hristijan Mickoski, për garanci të forta nga BE se kërkesa për përfshirjen e bullgarëve në Kushtetutë do të jetë e fundit.²⁸

Propozimet e grupit të punës për ndryshimet kushtetuese janë përgatitur, por ende nuk janë diskutuar në qeveri. Sipas Kryeministrit, ato do të diskutohen pasi të zgjidhen nga shërbimet dhe kur të vijnë në rendin e ditës.²⁹ Lidhja Socialdemokrate e Maqedonisë (LSDM) i bëri thirrje VMRO-DPMNE-së të propozojë dhe dërgojë përfaqësues në grupin e punës për ndryshime kushtetuese.

Marrëdhëniet midis vendeve vazhduan të ndikohen nga incidenti në Strugë në lidhje me një sulm ndaj kryetarit të shoqatës së bullgarëve në Maqedoninë e Veriut – ‘Shemeto’ nga qyteti i Strugës. Këto lloj ngjarjesh vazhdojnë të nxisin diskutime të ndezura në rrjetet sociale. Ministria e Punëve të Jashtme (MPJ) bëri thirrje që të mos hidhen në konkludime të hershme derisa të kryhet një hetim.³⁰

Gjykata Kushtetuese hodhi poshtë nismën e partisë politike Levica, me të cilën partia kundërshtoi dhe kërkoi që të anulohet Statuti dhe programi i qendrës kulturore bullgare ‘Ivan Mihailov’ në Manastir.³¹

Lidhur me zgjedhjet, në fillim të qershorit, Instituti Kombëtar Demokratik (NDI) publikoi rezultatet e sondazhit ‘Maqedonia e Veriut: Perceptimi i qytetarëve për situatën e përgjithshme, politikat ekonomike dhe mbrojtjen e konsumatorit’, i kryer në mes të prillit. Rezultatet tregojnë se nëse zgjedhjet parlamentare do të mbaheshin nesër, 21.5% e votuesve do të votonin për opozitën VMRO-DPMNE, 13.9% për LSDM-në në pushtet dhe 6.2% për BDI-në. Për 2.2% të të anketuarve, opsioni është prishja e fletëvotimit dhe 16.7% thanë se nuk do të votonin. Sipas sondazhit, 3.6% e të anketuarve do të zgjidhnin Lëvizjen Besa, 3.4% do të votonin për Aleancën për Shqiptarët (ASH), 2.9% e votuesve do të mbështesnin Levicën dhe 1.7% e të anketuarve do të votonin për Lëvizjen e Maksim Dimitrievskit.³²

Ende ka paqartësi në lidhje me datën e zgjedhjeve presidenciale dhe parlamentare, gjë që mund të çojë në një periudhë kohore pa President, situatë që sipas mendimit të ekspertëve, duhet të shmanget.

27 ‘Delegacioni i BE-së nuk komenton takimin e liderëve, në lidhje me ndryshimet kushtetuese ata thonë se ato shprehen qartë në konkluzionet e BE-së nga korriku 2022 (Делегацијата на ЕУ не ја коментира лидерската, во врска со уставните измени вели дека тоа јасно стои во заклучоците на ЕУ од јули 2022)’, *AIM - Agjencia Informative Mediatike*, 12 qershor 2023, <https://bit.ly/3rFJfAz>.

28 ‘Gir: Ne nuk duhet të presim garanci të reja për BE-në (Гир: Не треба да се очекуваат нови гаранции за во ЕУ)’, *Deutsche Welle*, 15 qershor 2023, <https://www.dw.com/mk/gir-za-baraneto-na-vmrodpmne-ne-treba-da-se-ocekuvaaat-novi-dogovori-garancii-i-vetuvana-za-vo-eu/a-65922483>.

29 ‘Ndryshimet kushtetuese nuk do të rishikohen në seancën e sotme të qeverisë (Уставните амандмани нема да бидат разгледувани на денешната владина седница)’, *Kanal 5*, 20 qershor 2023, <https://kanal5.com.mk/ustavnite-amandmani-nema-da-bidat-razgleduvani-na-denesnata-vladina-sednica/a587473>.

30 ‘Rasti Kadrieski: Incident në një kohë kritike (Случај Кадриески: Инцидент во критичен период)’, *Deutsche Welle*, 14 qershor 2023, <https://www.dw.com/mk/slucaj-kadrieski-incident-vo-kriticen-period/a-65909008>.

31 ‘Gjykata Kushtetuese refuzoi Nismën për Shoqatën “Qendra Kulturore Ivan Mihailov - Manastir” (Уставниот суд ја отфрли иницијативата за Здружението „Културен Центар Иван Михајлов - Битола)’, *AIM - Agjencia Informative Mediatike*, 14 qershor 2023, <https://bit.ly/3Q8Imel>.

32 ‘NDI: Qytetarët më të shqetësuar për standardin e jetesës, pagat dhe pensionet e ulëta, krimin, korrupsionin’, *MIA - Agjencia Informative Mediatike*, 6 qershor 2023, <https://mia.mk/en/story/ndi-citizens-most-concerned-about-living-standard-low-salaries-and-pensions-crime-corruption>.

Shoqëria Civile

Këshilli për Bashkëpunim midis Qeverisë dhe Shoqërisë Civile vazhdoi bojkotin dhe po priste përgjigje nga përfaqësuesit e Qeverisë për plotësimin e kërkesave.

Mbikëqyrja civile e sektorit të sigurisë/zbulimit

VMRO-DPMNE ngriti pretendime për abuzime në monitorimin e komunikimeve duke deklaruar se privatësia e qytetarëve është e kërcënuar dhe besueshmëria e Agjencisë Teknike-Operative (ATO) është vënë në pikëpyetje. Sipas VMRO-DPMNE-së, Kuvendi, Komisioni për Mbikëqyrjen e Zbatimit të Masave për Ndjekjen e Komunikimeve, në seancën e tij të 15-të, shqyrtoi informacionin mbi funksionimin e Agjencisë Teknike-Operative. Komisioni ka ngritur dyshimin se ATO ka shkelur nenin 2 të Ligjit për Monitorimin e Komunikimeve duke bërë një blerje të paligjshme që mund të keqpërdoret, dhe blerja është bërë pa miratimin e duhur siç përcaktohet në pikën 2 të këtij neni. Me mbështetjen e të gjithë deputetëve, pavarësisht nga partia politike, komisioni ka mbështetur njëzëri këtë dyshim dhe do të informojë Prokurorinë Publike (PP) të Republikës së Maqedonisë së Veriut. VMRO-DPMNE i ka bërë thirrje PP-së të veprojë sipas ligjit dhe të hapë një hetim sa më shpejt të jetë e mundur.³³

Në maj, Agjencia për Siguri Kombëtare arrestoi tre shtetas të Maqedonisë së Veriut të cilët, në vitin 2014, luftuan për Shtetin Islamik (ISIS) në Siri.³⁴

Reforma e Administratës Publike

Propozim Strategjia RAP për vitet 2023-2030 është përgatitur dhe ka marrë komente nga Mbështetja për Përmirësimin e Qeverisjes dhe Menaxhimit (SIGMA)/ Organizata për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (OECD) por ende nuk është miratuar nga Qeveria.³⁵

Në mes të prillit, u zhvillua takimi i dytë i grupit të punës në Qeverinë e Republikës së Maqedonisë së Veriut për të hartuar Strategjinë e Transparencës. Kjo strategji synon të rrisë transparencën brenda Qeverisë dhe institucioneve të lidhura me të, duke rritur kështu besimin e qytetarëve dhe duke nxitur demokracizimin e shtetit. Strategjia e re e Transparencës përqendrohet në lehtësimin e qasjes në shërbime dhe përforcimin e llogaridhënies institucionale.³⁶

33 'Petrushevski: ATO ka prokuruar fonde që mund të keqpërdoren për ndjekje të paligjshme të komunikimeve të qytetarëve, për këtë gjithashtu informuam PP (Петрушевски: ОТА извршила набавка на средства кои можат да бидат злоупотребени за незаконско следење на комуникациите на граѓаните, го известивме и ЈО)', *Faqja zyrtare e internetit e Partisë Politike Organizata e Brendshme Revolucionare Maqedonase – Partia Demokratike për Unitetin Kombëtar Maqedonas (VMRO-DPMNE)*, 16 qershor 2023, <https://bit.ly/3Q6bT8e>.

34 'Shpallje e Realizimit të Akcionit të Përbashkët (Соопштение за реализирана заедничка акција)', *Faqja zyrtare e Agjencisë për Siguri Kombëtare*, 12 maj 2023, <http://anb.gov.mk/vesti.html>.

35 Miloš Đinđić, Sava Mitrović dhe Milica Škorić, 'WESTERN BALKAN PAR MONITOR 2021/2022' (Qendra e Politikave Evropiane – cep, Beograd 2023), <https://cep.org.rs/wp-content/uploads/2023/06/Regional-PAR-Monitor.pdf>.

36 'Filloi procesi i përgatitjes së Strategjisë së Transparencës së Qeverisë me planin e veprimt (2023-2026)', ('The Process of Preparing the Government's Transparency Strategy with Action Plan (2023-2026) Began') *Metamorfozis*, 24 prill 2023, https://metamorfozis.org.mk/en/aktivnosti_arhiva/the-process-of-preparing-the-governments-transparency-strategy-with-action-plan-2023-2026-began/.

Më 26 prill, 2023, Ministri për Shoqërinë e Informacionit dhe Administratën mbajti një konferencë për shtyp mbi Raportin Vjetor të Regjistrimit të Punonjësve të Sektorit Publik 2022. Në sektorin publik të Republikës së Maqedonisë së Veriut, ka 1.354 institucione me 129.374 të punësuar (18.909 persona janë të punësuar në ushtri, Agjencinë e Inteligjencës, Agjencinë e Sigurisë Kombëtare, Ministrinë e Brendshme dhe Zyrën për Siguri Publike, si dhe në organin brenda Ministrisë së Financave - Drejtoria e Zbulimit Financiare). Nga numri i përgjithshëm i të punësuarve, 62,178 janë gra dhe 48,287 janë burra. Përsëri, duhet të përfshihen të dhënat për punësimin e përkohshëm.³⁷

Më 16 maj 2023, Ministri për Shoqërinë e Informacionit dhe Administratën dhe Ministri i Brendshëm promovuan shërbimet e-shtetësia.³⁸

Në kuadër të angazhimit për transformim digjital të vazhdueshëm dhe të përshpejtuar, Ministri për Shoqëri Informatike dhe Administratë dhe Presidenti i Republikës së Maqedonisë së Veriut, më 29 maj 2023, promovuan katër shërbime të reja elektronike (kontrolli i listës së regjistrave për qasje të zbatuar në të dhënat e përdoruesit, konfirmimi i të dhënave personale që gjenden në Regjistrin Qendror të Popullsisë, lëshimi i një certifikate për të dhënat e regjistruara në regjistrin civil për përvojën e sigurimit, pagat dhe përfitimet e fituara (certifikata e përvojës së regjistruar të punës), dhe lëshimi i një ekstrakti nga një regjistër kompjuterik - formulari m1/m2 i regjistrimit/çregjistrimit në sigurimin e detyrueshëm social).³⁹

Më 14 qershor 2023, Ministri për Shoqërinë e Informacionit dhe Administratën mbajti një konferencë shtypi me rastin e 100 ditëve nga marrja e detyrës. Ai theksoi se Agjencia Digjitale është në fazën e themelimit dhe do të fokusohet në përfshirjen digjitale dhe shërbimet publike, duke përmirësuar ekonominë e vendit, transparencën dhe llogaridhënien. Ai theksoi se zhvillimi i Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK) dhe Strategjive të Sigurisë Kibernetike është në vazhdim. U theksua se Portali Nacional për Shërbime për Qytetarët do të ofrojë edhe shërbime elektronike në gjuhën shqipe. Një tjetër projekt që ai vuri në dukje është krijimi i 'Një pikë për shërbimet' në 333 vende në mbarë vendin në bashkëpunim me Postat e Maqedonisë së Veriut.

37 'U prezantua Raporti Vjetor për Punonjësit në Sektorin Publik për vitin 2022 (Prezantuar godishniot izveštaj za vrabotenite vo javniot sektor za 2022 godina)', *Faqja zyrtare e Ministrisë së Shoqërisë së Informacionit dhe Administratës*, 26 prill 2023, <https://mioa.gov.mk/mk-MK/news/prezentiran-godishniot-izveshtaj-za-vrabotenite-vo-javniot-sektor-za-2022-godina-4669.nspk>.

38 'Aliu dhe Spasovski promovuan shërbimin: Lëshimi i certifikatës së shtetësisë në formë elektronike (Aliu i Spasovski ja promoviraa uslugata: izdavañe na Uverenie za drzavjanstvo vo elektronska forma)', *Uebfaqja zyrtare e Ministrisë së Shoqërisë Informatike dhe Administratës*, 16 maj 2023, <https://mioa.gov.mk/mk-MK/news/aliu-i-spasovski-i-ja-ja-promoviraa-uslugata-izdavane-na-uverenie-za-drzavjanstvo-vo-elektronska-forma.nspk>.

39 'Aliu dhe Pendarovski promovuan shërbime të reja elektronike (Aliu i Pendarovski promoviraa novi elektronski uslugi)', *Faqja zyrtare e Ministrisë së Shoqërisë Informatike dhe Administratës*, 29 maj 2023, <https://mioa.gov.mk/mk-MK/news/aliu-i-pendarovski-promoviraa-novi-elektronski-uslugi.nspk>.

Kapitulli 23

Funksionimi i gjyqësorit

Dokumente strategjike

Strategjia për Zhvillimin e Sektorit Gjyqësor 2023-2027 mbetet për t'u miratuar. Shqyrtimi dhe rishikimi i tij nga institucionet përkatëse shtetërore është aktualisht në proces.

Organet menaxhuese

Gjatë kësaj periudhe tremujore, veprimet e Këshillit Gjyqësor kanë ngritur shqetësime dhe kanë nxitur reagime nga ekspertët dhe komuniteti ndërkombëtar. Mospbatimi Ligjit për Këshillin Gjyqësor dhe aktet nënligjore të tij, veçanërisht Rregulloren e Procedurës, nga ana e Këshillit u bë e dukshme gjatë një seance më 26 prill 2023. Në këtë seancë, e cila u përqendrua në procedimin disiplinor ndaj një gjyqtari që vonoi me dashje procedurat ligjore, ndodhën ngjarje të paparashikuara, duke arritur kulmin në shkarkimin e paligjshëm të kryetarit të Këshillit.⁴⁰ Shkeljet përfshinin mosvotimin për miratimin e axhendës së propozuar⁴¹ dhe dallimet e pajustificuara në rezultatet e votimit midis votave elektronike dhe atyre të ngritura me dorë.⁴² Vendimi i shkarkimit të kryetares është marrë pa respektuar dispozitat ligjore që rregullojnë procedurën disiplinore⁴³ dhe me një shumicë të pamjaftueshme votash, pra në vend të tetë, vendimi është marrë me shtatë vota "PËR", një prej të cilave ishte edhe vota e anëtarit që ka nisur nismën e shkarkimit, në kundërshtim me ligjin.⁴⁴

Më pas, Këshilli Gjyqësor vazhdoi punën e tij të paligjshme dhe jotransparente. Ai mbajti tre seanca, dy prej të cilave u zhvilluan në mënyrë të paligjshme pa praninë e publikut,⁴⁵ duke cituar dispozitën⁴⁶ që lejon

40 Kryetarja e Këshillit Gjyqësor u shkarkua për shkak se nuk pranoi të vendoste në rendin e ditës për votim pikën që nuk ishte në rendin e ditës, por edhe pas akuzave të ashpra se fshehu letrën që ambasadorja amerikane i dërgoi Këshillit Gjyqësor më 11 prill, e cila përmban kritika për punën e gjykatave. 'Njoftim nga Seanca e 438-të e Këshillit Gjyqësor të RMV - 26.04.2023 (Соопштение од 438-та седница на Судскиот совет на РСМ - 26.04.2023 година)', *Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, <https://bit.ly/3IVSi6t>.

41 'Raporti mbi Seancën e 438-të të Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut të mbajtur më 26 prill 2023 (Извештај за 438-та седница на Судскиот совет на Република Северна Македонија, одржана на 26.04.2023 година)' (Koalicioni 'Të gjithë për gjykime të drejta'), https://drive.google.com/file/d/1Vrpta0K7JBPkocvnLh-Cmrypm5-M-6mV/view?fbclid=IwAR2_hEZlzfzdgHn-puF99SYtQo5-Sno5u8KAVA7KILYuGTJULgwyY0M.

42 Ibid.

43 Rregulloret ekzistuese parashikojnë procedurën dhe kushtet për zgjedhjen e kryetarit të Këshillit Gjyqësor, por jo procedurën, kushtet dhe shkaqet e shkarkimit, në të cilat ka vetëm dispozita për procedurën disiplinore dhe përgjegjësinë e një anëtari të Këshillit. Neni 36, pika 1 e Ligjit për Këshillin Gjyqësor numëron kompetencat e Këshillit, nga të cilat është e qartë se ai mund të vendosë vetëm për përgjegjësinë disiplinore të një anëtari të Këshillit dhe jo për shkarkimin nga pozita e kryetarit të Këshillit Gjyqësor. Prandaj, mund të konkludohet se përfundimi i mandatit të Kryetarit të Këshillit Gjyqësor para skadimit të tij është i mundur vetëm nëse ka edhe ndërprerje të mandatit të tij si anëtar i Këshillit. Si pasojë e kësaj, ndërprerja e mandatit, në kuptimin e shkarkimit, mund të ekzistojë vetëm si rezultat i shkeljes disiplinore të kryer në përputhje me nenin 34 të Ligjit për Këshillin Gjyqësor. Megjithatë, në mënyrë që të ketë ndonjë masë disiplinore ose shkarkim të një anëtari të Këshillit, së pari duhet të kryhet një procedurë disiplinore në përputhje me nenin 35 të Ligjit për Këshillin Gjyqësor, pra një kërkesë e arsyetuar zyrtarisht, e mbështetur në prova, e paraqitur nga një anëtar i Këshillit ose të paktën 20 gjyqtarë. Për një kërkesë të tillë, anëtari ndaj të cilit është drejtuar mund të paraqesë një përgjigje brenda tetë ditëve nga dita e marrjes së kërkesës me provat, pas së cilës, brenda dy ditëve, kryetari ose nënkryetari i Këshillit u dorëzon materialet anëtarëve të tjerë dhe cakton seancën në të cilën do të diskutohet kërkesa.

44 Për të qenë në gjendje të mirret një vendim për shkarkimin e një anëtari të Këshillit, të paktën tetë anëtarë me të drejtë vote duhet të kenë votuar për të, si dhe të paktën dy anëtarë të zgjedhur nga Kuvendi. Anëtari, përgjegjësia e të cilit vendoset dhe anëtari që ka bërë kërkesën, nuk marrin pjesë në votim.

45 'Njoftim nga seanca e mbyllur URGJENTE e 440-të e Këshillit Gjyqësor të RMV - 05/04/2023 (Соопштение од 440-та ИТНА нејавна седница на Судскиот совет на РСМ - 04.05.2023 година)', *Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, <https://bit.ly/3CtcJEh>. ; 'Njoftim nga seanca e mbyllur URGJENTE e 441-të e Këshillit Gjyqësor të RMV - 05/04/2023 (Соопштение од 441-та ИТНА нејавна седница на Судскиот совет на РСМ - 04.05.2023 година)', *Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, <https://avbc.me/bsY1oKhG>.

46 Neni 39 paragrafi 2 i Ligjit për Këshillin Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut (Закон за Судскиот совет на Република Северна Македонија), Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 102/2019.

përrjashtimin e publikut vetëm për të mbrojtur reputacionin dhe integritetin e gjyqtarit, gjë që nuk ishte e zbatueshme.⁴⁷ Seanca e 439-të (publike), e cila duhej të zhvillohej më 27 prill 2023 dhe më pas më 2 maj 2023, u shty nga Këshilli për shkak të numrit të pamjaftueshëm të anëtarëve (nuk ishin të pranishëm të gjithë 13 anëtarët me të drejtë vote).⁴⁸ Përfundimisht, seanca u zhvillua më 4 maj 2023, pavarësisht mungesës së një anëtari,⁴⁹ dhe u shpall vetëm 15 minuta para fillimit të seancës, duke minuar kështu transparencën.⁵⁰ Gjatë kësaj seance u bë e ditur gjithashtu se është tërhequr një vendim i mëparshëm për shkarkimin e ish-kryetares,⁵¹ këtë herë me shumicën e nevojshme, duke ngritur pikëpyetje në lidhje me ligjshmërinë dhe bazën procedurale të tërheqjes dhe vendimmarrjes pasuese.⁵² U ngritën pyetje se si një vendim nuk u mor formalisht dhe u tërhoq, pasi nuk ekzistonte në formë të shkruar, as nuk u botua publikisht në Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe nëse shkaktoi ndonjë veprim ligjor.⁵³ Për më tepër, Ligji për Këshillin Gjyqësor nuk parashikon procedurë dhe mundësi të tërheqjes së vendimeve, përveç anulimit të gjetjeve pas një ankimi të paraqitur më parë dhe të pranuar kundër tyre.⁵⁴ Prandaj, në mungesë të transparencës në veprimet e Këshillit, u ngritën pyetje edhe në lidhje me procedurën në të cilën është tërhequr vendimi i shkarkimit, në bazë të cilave arsye dhe dispozita ligjore është bërë e njëjta gjë, si dhe në çfarë procedure dhe në çfarë baze ligjore ishte vendimi i ri për shkarkimin e kryetarit të Këshillit Gjyqësor.⁵⁵ Së fundi, në seancën e parë pas zgjedhjes së kryetarit të ri, Këshilli Gjyqësor vendosi për herë të parë në punën e Këshillit heqjen e kamerave të ekipeve gazetareske nga salla ku po mbahej seanca.⁵⁶ Mes këtyre zhvillimeve, ish-kryetarja paraqiti një ankesë penale dhe një padi që kundërshtonte vendimin e shkarkimit⁵⁷ ndërsa filloi shqyrtimi i konflikteve të mundshme të interesit në mandatin e saj.⁵⁸

47 U deklarua se para mbajtjes së seancës së 439-të, Këshilli mbajti edhe dy seanca të tjera me dyer të mbyllura me arsyetimin se u diskutua një temë e ndjeshme, përkatësisht marrëdhëniet ndërpersonale në Këshill, e cila sipas Ligjit për Këshillin Gjyqësor nuk është bazë për përrjashtimin e publikut. Gjithashtu, nga kjo mënyrë e veprimit të Këshillit, mund të vërehen veprime kontradiktore të Këshillit në të njëjtën situatë. Kështu, në seancën e mbajtur më 26 prill, 2023, u bë publike kjo pikë, dhe qytetarët mund të ndiqnin diskutimin dhe vendimmarrjen për të, ndërsa në seancën e sotme, megjithëse u diskutua e njëjta pikë, publiku nuk u lejua të merrte pjesë. 'Raport i veçantë për seancën e Këshillit Gjyqësor të RMV-së i mbajtur më 04. 05. 2023 (Посебен извештај за седницата на Судскиот совет на РСМ одржана на 04.05.2023 година)' (Koalicioni 'Të gjithë për gjykime të drejta'), <https://drive.google.com/file/d/1PbXN6QrSYuTbew4gEH4tilrgKxNmj8g3/view?fbclid=IwAR01qdQ58j89JsVE-mLBqira5F5qjrHnUMrTcGx1MyaVJO6jWg78plyy3jс>.

48 'Këshilli Gjyqësor përsëri shty seancën për zgjedhjen e një kryetari të ri (Судскиот совет повторно ја одложи седницата за избор на нов претседател)', *360 Stepeni*, 2 maj 2023, <https://360stepeni.mk/sudskiot-sovet-povtorno-ja-odlozhi-sednitsata-za-izbor-na-nov-pretседател/>.

49 'Njoftim nga vazhdimi i Sesionit URJGJENT të 439-të të Këshillit Gjyqësor të RMV- 04.05.2023 (Соопштение од продолжение на 439-та ИТНА седница на Судскиот совет на РСМ - 04.05.2023 годин)', *Faqja zyrtare e internetit e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, <https://avbc.me/7VN1Oy0W>.

50 'Këshilli Gjyqësor vazhdon me veprime të paligjshme dhe jotransparente- Reagimi ndaj ngjarjeve në Këshillin Gjyqësor të RMV-së në seancën e mbajtur më 4 maj, 2023 (Судскиот совет продолжува со незаконитото и нетранспарентното постапување- Реакција по повод случувањата во Судскиот совет на РСМ на седницата одржана на 4 maj 2023)', *Uebfaqja zyrtare e Grupit Blueprint për reforma gjyqësore*, 5 maj 2023, <https://avbc.me/ziuFUyK5>.

51 'Njoftim nga seanca e mbyllur URJGJENTE e 440-të e Këshillit Gjyqësor të RMV- 05/04/2023 (Соопштение од 440-та ИТНА нејавна седница на Судскиот совет на РСМ - 04.05.2023 година)'.

52 Ibid.

53 'Raport i veçantë për seancën e Këshillit Gjyqësor të RMV-së i mbajtur më 04. 05. 2023 (Посебен извештај за седницата на Судскиот совет на РСМ, одржана на 04.05.2023 Година)'.

54 'Ligji për Këshillin Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut (Закон за Судскиот совет на Република Северна Македонија)', *Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut* nr. 102/2019.

55 'REAGIM: Këshilli Gjyqësor ka detyrim të jetë transparent drejt publikut (РЕАКЦИЈА: Судскиот совет има обврска до биде транспарентен кон јавноста)', *Faqja zyrtare e Shoqatës së Gazetarëve të Maqedonisë*, 9 maj 2023, <https://avbc.me/Oven1YqH>.

56 Ibid.

57 'Ish-kryetarja e Këshillit Gjyqësor, Vesna Dameva, paraqiti një ankesë penale në Prokurorinë e Shkupit dhe një padi në Gjykatën Administrative për shkarkimin e saj (Експретседателката на Судскиот совет, Весна Дамева, поднесе кривична пријава до Скопско обвинителство и тужба до Управниот суд за нејзино разрешување)', *Sakam da kazam*, 19 maj 2023, <https://avbc.me/H13Y6sg>.

58 Këto ditë, rezultoi se ish kryetarja e Këshillit ka marrë pjesë në procedime në të cilat gjyqtarë, kryetarë gjykatash i janë nënshtruar vlerësimit edhe pse kanë zhvilluar çështje në të cilat një person i përfshirë si i pandehur ose paditës, ka qenë/është bashkëshorti i saj, kryetar i këshillit drejtues dhe drejtor i përgjithshëm i "Skopski Pazar". "Cirk" në Këshillin Gjyqësor ("Циркус" во Судскиот совет), *Telma TV*, 5 qershor 2023, https://sitel.com.mk/cirkus-vo-sudskiot-sovet?fbclid=IwAR3mMPqJcKdw95Wgo_v6ZejkxDRSmqdqSyMQj_ofuyNxzLRGe-1HxEY1TUY.

Veprimet e diskutuara më lartë të Këshillit Gjyqësor kanë qenë objekt shqyrtimi dhe kanë shkaktuar shqetësime ligjore dhe transparence. Ato gjithashtu shkaktuan reagime të konsiderueshme nga zyrtarët shtetërorë, profesionistët, komuniteti ndërkombëtar dhe publiku i gjerë, gjë që çoi në dyshime mbi legjitimitetin e institucionit.⁵⁹ Rrjedhimisht, projektet dhe burimet financiare të përcaktuara për Këshillin Gjyqësor u ndërprejnë dhe u bënë thirrje për dorëheqje të anëtarëve të këshillit.⁶⁰ Aktualisht, dy anëtarë, një nga rrethi i apelit të Shkupit dhe një nga gjyqtarët e Gjykatës Supreme, kanë dhënë dorëheqjen,⁶¹ dhe është lëshuar një shpallje publike për t'i zëvendësuar ata.⁶² Megjithatë, asnjë kandidat për anëtarë dhe zëvendës në Komisionin e Përzgjedhjes nuk u paraqit përkundër thirrjes publike për nominime që iu lëshuan organizatave të të drejtave të njeriut dhe sundimit të ligjit dhe fondacioneve.⁶³ E vetmja rrugë e zbatueshme për të trajtuar situatën që rezulton nga veprimet e paligjshme të Këshillit do të kërkonte dorëheqjen e anëtarëve të mbetur.⁶⁴ Për më tepër, Ministri i Drejtësisë propozoi konsultime me qeverinë dhe partitë politike për të përfunduar mandatin e përbërjes aktuale të Këshillit përmes dispozitave ligjore kalimtare.⁶⁵ Është e rëndësishme të theksohet se kjo nismë, që përfshin ndërhyrje nga degët ekzekutive dhe legjislative, rrezikon të minojë pavarësinë e gjyqësorit dhe të krijojë një precedent të rrezikshëm që mund të abuzohet.

Gjatë kësaj periudhe tremujore, u ngritën shqetësime në lidhje me mosnjohjen e Këshillit të Prokurorëve Publikë me punën dhe trajtimin e çështjeve nga dy prokurorë që u kthyen nga Prokuroria Speciale Publike (PSP) në prokurorinë mëmë pas katër vjetësh. Këto shqetësime u ngritën pas një letre nga një prokuror publik në Prokurorinë Themelore Publike në Kumanovë.⁶⁶ Kjo situatë është shqetësuese sepse neni 9 i Ligjit për Këshillin e Prokurorëve Publikë⁶⁷ përshkruan përgjegjësitë e Këshillit, përfshirë detyrimin për të shqyrtuar dhe vlerësuar raportet vjetore nga prokuroritë publike, që nënkupton se Këshilli duhet të kishte shqyrtuar dhe vlerësuar raportet nga zyrat ku janë caktuar këta prokurorë. Për më tepër, një nga prokurorët në fjalë është gjithashtu përgjegjës për zyrën ndërlidhëse me Eurojust, e cila kërkon përgatitjen e raporteve të veçanta për punën e tyre në atë rol.⁶⁸ Nga këto raporte rezulton se prokurori ushtron

59 'Këshilli Gjyqësor vazhdon me veprime të paligjshme dhe jotransparente- Reagimi ndaj ngjarjeve në Këshillin Gjyqësor të RMV-së në seancën e mbajtur më 4maj, 2023 (Судскиот совет продолжува со незаконитото и нетранспарентното постапување- Реакција по повод случувањата во Судскиот совет на РСМ на седницата одржана на 4 maj 2023)'.

60 'Kërkesë për dorëheqjen e anëtarëve të Këshillit Gjyqësor (Барање За Поднесување На Оставка На Членовите На Судски Совет)' (Platforma e organizatave të shoqërisë civile për luftë kundër korrupsionit, 10 maj 2023), <https://avbc.me/FmzGb9Kk>.

61 'Gjyqtarja Suprem Radevska-Stefkova dhe Gjyqtari i Apelit Gerasimovski paraqitën dorëheqjet e tyre në Këshillin Gjyqësor (Врховната судија Радевска-Стефкова и апелациониот судија Герасимовски поднесоа оставки во Судскиот совет)', *Sakam Da Kazam*, 6 qershor 2023, <https://avbc.me/h66JvIQ9>.

62 'Njoftim për përzgjedhjen e anëtarëve të Këshillit Gjyqësor nga radhët e gjyqtarëve, përkatësisht: Një anëtar nga radhët e gjyqtarëve nga Zona e Apelit të Shkupit dhe një anëtar nga radhët e gjyqtarëve nga Gjykata Supreme e RMV-së (Оглас за избор на членови на Судскиот совет од редот на судиите и тоа: Еден член од редот на судиите од Апелационо подрачје Скопје и еден член од редот на судиите од Врховен суд на РСМ)', *Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut* Nr. 120/2023.

63 'Thirrje publike për shoqata dhe fondacione në fushën e të drejtave të njeriut dhe sundimit të ligjit (Јавен повик до здруженијата и фондициите од областа на човековите права и владеењето на правото)' (Këshilli Gjyqësor i Republikës së Maqedonisë së Veriut, 13 qershor 2023), <https://avbc.me/m1KCwTqG>.

64 Platforma e organizatave të shoqërisë civile për të luftuar kundër korrupsionit dhe Grupi Blueprint për Reformën në Gjyqësor, 'Nominim i anëtarëve në Komisionin për Kryerjen e Zgjedhjeve për Anëtarët e Këshillit Gjyqësor (Номинација на членови во комисијата за спроведување на избори за членови на Судски совет)', 23 qershor 2023, <https://avbc.me/Cf5GKbzZ>.

65 'Ministri i Drejtësisë Lloga me propozim për shpërbërjen e Këshillit Gjyqësor (Министерот за правда Лога со предлог за распуштање на Судскиот совет)', *Radio Slobodna Evropa*, 19 qershor 2023, <https://www.slobodnaevropa.mk/a/32465824.html>.

66 'Raport për seancën e 78-të të Këshillit të Prokurorëve Publikë të RMV-së të mbajtur më 27.04. 2023 (Извештај за 78-ма седница на Советот на јавните обвинители на РСМ одржана на 27.04.2023 година)' (Koalicioni 'Të gjithë për gjykime të drejta'), https://drive.google.com/file/d/1qI0HQu2NZR0MkwoFz1o1iq8fG537RNFP/view?fbclid=IwAR195t3PmzVik6vRSZCzAU6r1Dwde4kSYLEthnETYIj2B8dVm-lW_8qRc.

67 'Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për Këshillin e Prokurorëve Publikë (Закон за изменување и дополнување на Законот за Совет на јавни обвинители-', *Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut* nr. 42/2020.

68 'Raport për seancën e 78-të të Këshillit të Prokurorëve Publikë të RMV-së të mbajtur më 27.04. 2023 (Извештај за 78-ма седница на Советот на јавните обвинители на РСМ одржана на 27.04.2023 година)'.

funksiione të veçanta jashtë objektivit të prokurorisë kryesore. Përveç kësaj, Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut ka nxjerrë vendime të veçanta për caktimin e detyrave dhe përgjegjësiëve për këta prokurorë në lidhje me kujdesin për materialet, inventarin dhe ambientet e përdorura më parë nga Prokuroria Publike për Ndjekjen e Veprave Penale që lidhen dhe dalin nga përmbajtja e përgjimit të paligjshëm të komunikimeve (Prokuroria Speciale Publike) (PSP).⁶⁹

Gjatë të njëjtës seancë, Këshilli i Prokurorëve Publikë zgjodhi anëtarin nga radhët e prokurorëve publikë që përfaqësojnë komunitetet pakicë në vend.⁷⁰

Pavarësia dhe paanshmëria

Pavarësisht kritikave dhe ankesave të vazhdueshme për ndryshime në dispozita të caktuara të Kodit të Etikës për Prokurorët Publikë,⁷¹ të cilat kufizojnë aftësinë e tyre për të komentuar mbi lëndët dhe për të diskutuar publikisht punën e Këshillit të Prokurorëve Publikë dhe Prokurorit Publik të Republikës⁷² që shkojnë kundër parimeve të veprimit transparent dhe të përgjegjshëm të mbuluara nga Ligji për Prokurorinë Publike,⁷³ këto dispozita vazhdojnë të zbatohen.⁷⁴ Veçanërisht, kur një prokuror publik kritikoi punën dhe vendimmarrjen e Këshillit gjatë një konference,⁷⁵ Këshilli ia referoi çështjen Këshillit të Etikës së Prokurorëve Publikë për të përcaktuar nëse prokurori duhet të mbajë përgjegjësi për vërejtjet publike.⁷⁶

Gjatë këtij tremujori, Këshilli i Mediave Gjyqësore miratoi Planin e Punës së Këshillit për vitet 2023-2025 për të rritur transparencën dhe bashkëpunimin midis gazetarëve dhe gjyqtarëve.⁷⁷ Si pjesë e këtij plani, Këshilli caktoi anëtarët për t'u takuar me Këshillin e Buxhetit Gjyqësor për të siguruar fonde për punësimin e personelit për marrëdhënie me publikun në gjykatat e apelit dhe gjykatat me juridiksion të zgjeruar.⁷⁸ Për më tepër, Këshilli i Mediave Gjyqësore zhvilloi një takim me kryetarin e ri të Këshillit Gjyqësor për të parandaluar ndaljen e kamerave gjatë seancave të këshillit.⁷⁹ Për këtë qëllim, si dhe për një transparencë më të madhe të Këshillit, u angazhua një gazetar me shumë vite përvojë pune në fushën e gjyqësorit.⁸⁰

69 Ibid.

70 'Shpallje (Соопштение)', *Faqja zyrtare e Këshillit të Prokurorëve Publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 27 prill 2023, <https://avbc.me/220cnWY2>; 'Njoftim për zgjedhje (Соопштение за избор)', *Faqja zyrtare e Këshillit të prokurorëve publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, <https://avbc.me/DxAOpPov>.

71 Iva Conevska Vangellova dhe Ismail Kamberi, 'Raporti në hije për Kapitullin 23 për periudhën midis prillit 2020 dhe shtatorit 2021', Shkup 2021, <https://bit.ly/3DQ0hOx>.

72 'Kodi i etikës së prokurorëve publikë në Republikën e Maqedonisë së Veriut (Етички кодекс на јавните обвинители во Република Северна Македонија)' (Prokuroria Publike e Republikës së Maqedonisë së Veriut, 5 maj 2021), <https://avbc.me/oc3X6LFu>.

73 'Ligji për Prokurorinë Publike (Закон за јавно обвинителство)', *Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut* nr. 42/2020.

74 'Raport për seancën e 78-të të Këshillit të Prokurorëve Publikë të RMV-së të mbajtur më 27.04. 2023 (Извештај за 78-ма седница на Советот на јавните обвинители на РСМ одржана на 27.04.2023 година)'.

75 'Lençe Ristoska: Këshilli i Prokurorëve Publikë është burim i tregtimit të ndikimit dhe duhet të reformohet (Ленче Ристоска: Советот на јавни обвинители е извор на тргување со влијание и треба да се реформира)', *Telma TV*, 25 prill 2023, <https://telma.com.mk/2023/04/25/lenche-ristoska-sovetot-na-javni-obviniteli-e-izvor-na-trguvanje-na-vlijanie-i-treba-da-se-reformira/>.

76 'Këshilli i prokurorëve publikë është i zemëruar me Lençe Ristovskën për deklaratën se ata tregtojnë me ndikim (Советот на јавни обвинители и се налути на Ленче Ристовска за изјавата дека тргуваат со влијание)', *Sakam da kazam*, 27 prill 2023, <https://sdk.mk/index.php/makedonija/sovetot-na-javni-obviniteli-se-naluti-na-lenche-ristoska-za-izjavata-deka-trguvaat-so-vlijanie/>.

77 'Njoftim (Соопштение)', *Faqja zyrtare në Facebook e Këshillit të Mediave Gjyqësore në Shoqatën e Gjyqtarëve të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 28 prill 2023, <https://www.facebook.com/SMSovet/posts/pfbid0bMBkxevh8z1fhFzQmmabKYV2pBR9ktec8fbE-wqRdPXi2ePTgnyF7DLnBLXVI>.

78 Ibid.

79 'Do të ketë kamera në Këshillin Gjyqësor si më parë dhe nga tani e tutje (Камери во Судскиот совет како досега, така и отсега натаму, ќе има)', *Faqja zyrtare në Facebook e Këshillit Gjyqësor të Mediave në Shoqatën e Gjyqtarëve të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 19 maj 2023, <https://www.facebook.com/SMSovet/posts/pfbid031EpGHec59Gs2bRg6jo8pDR153g4w4HePbYLZsSJ7iAtDhyc47a3apkp1WYRrt966l>.

80 'Njoftimi (Соопштение)', *Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 19 maj 2023, <https://avbc.me/rsUvYKRB>.

Llogaridhënia

Pasi u përball me akuza disiplinore dhe një propozim për shkarkim,⁸¹ ish-drejtuesja e Prokurorisë Themelore Publike për Ndjekjen e Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit (PTHPNKOK) pretendoi se ajo përjetoi presion dhe kërcënime për të dhënë dorëheqjen.⁸² Ajo deklaroi se këto presione filluan pasi ajo nisi hetimin kundër Sekretarit të Përgjithshëm të atëhershëm të Qeverisë në lidhje me një rast të prokurimit të softuerit për shkelje në trafik.⁸³ Dyshohet se asaj i është ofruar posti i zëvendësprokurores publike të shtetit në këmbim të dorëheqjes së saj. Në të kundërt, nipit të motrës së saj, prokuror në Prokurorinë Themelore Publike në Kumanovë, iu premtua një pozicion në Prokurorinë e Lartë Publike në Shkup.⁸⁴ Ajo theksoi se procedura disiplinore e imponuar ndaj saj dhe shkarkimi i saj i propozuar rezultoi nga një kërkim i qëllimshëm për shkelje të rregullave.⁸⁵

Në një letër për mediat, ambasadori austriak kritikoi gjyqësorin dhe prokurorinë maqedonase për moszbatimin e një pagese borxhi prej 4.5 milionë eurosh që një kompani maqedonase i detyrohet një kompanie austriake.⁸⁶ Kompania austriake kishte marrë një vendim të favorshëm nga një procedurë ndërkombëtare arbitrazhi, por zbatimi i tij mori kohë në gjykatat maqedonase.⁸⁷ Në letër përmendet shpërdorimi i detyrës nga noterët, kadastrat, zbatuesit dhe zyrtarët e gjykatës që pretendohet se favorizojnë kompaninë debitoare.⁸⁸ Drejtori ekzekutiv i shoqërisë debitoare thuhet se ka lidhje me ish-kryeministrin dhe udhëheqësin e LSDM-së.⁸⁹ Si përgjigje, ish-kryeministri u distanca nga akuzat dhe paralajmëroi padi për shpifje nëse përmendet përsëri në një kontekst të ngjashëm.⁹⁰ Pretendimet u njoftuan edhe nga Këshilli Gjyqësor dhe Prokuroria Themelore Publike. Lidhur me të parën, u urdhërua një inspektim nga koordinatorët e Gjykatës Themelore të Gjevgjelisë dhe Gjykatës së Apelit të Shkupit, me një shqyrtim të dokumenteve të lëndës, veprimeve të ndërmarra nga gjykatat dhe vendimeve të marra, pas së cilës do të hartohet një procesverbal me masa specifike të marra për ndjekjen e lëndës, duke u kujdesur që të mos ndikojë në gjetjet e gjykatës.⁹¹ Ndërsa me të fundit, u konfirmua se tre kallëzime penale ishin paraqitur në Prokurorinë Themelore Publike të Gjevgjelisë për veprime dhe palë të ndryshme në kontest, me Prokurorinë Themelore Publike të Gjevgjelisë duke siguruar që kallëzimet penale të propozuara do të trajtohen në kohën e duhur.⁹²

81 Njoftimi (Соопштение), Faqja zyrtare e Prokurorisë Publike të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 30 mars 2023, <https://jorm.gov.mk/soopshlenie/>.

82 Vilma Ruskovska, Top Tema, Telma TV, 3 prill 2023, <https://www.youtube.com/watch?v=9elwuTjvUXI&t=488s>.

83 Ibid.

84 Ish-drejtuesja e PTHPNKOK beson se çështja me ish-Sekretarin e Përgjithshëm të Qeverisë është gjithashtu arsyeja e dënimit disiplinor- ulja e pagës mujore me 30% të pagës neto të paguar për një periudhë prej gjashtë muajsh për prokurorin që drejtoi hetimin dhe përfaqëson prokurorinë në sallën e gjyqit.

85 Një moment tjetër interesant që Ruskovska përmendi në një paraqitje në «Top Tema» ishte për periudhën gjatë së cilës ajo u pezullua kur pretendoi se shtarët e zyrës së saj ishin zbrazur. Pastaj, thotë ajo « gjatë zbrazjes, u zhdukën provat e një lënde në lidhje me keqpërdorimin e fondeve evropiane. « Ruskovska, Top Tema.

86 'Ambasadori austriak kërkon zëvendësimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve që ishin të njëanshëm në rastin e kushëririt të Zoran Zaevit (Австрискиот амбасадор бара смени на судии и обвинители кои биле пристрасни во случај со братучетка на Зоран Заев)', *Telma TV*, 27 qershor 2023, https://telma.com.mk/2023/06/27/avstriskiot-ambasador-bara-smeni-na-sudii-i-i-obviniteli-koi-bile-pristrasni-vo-sluchaj-so-bratuchetka-na-zoran-zaev/?fbclid=IwAR2e3tj8_Pd-aIJOvn0wbnvkBUTCU5PdYzuX_Xu_Mtqn

87 Ibid.

88 Ibid.

89 Ibid.

90 'Zaev paralajmëroi ambasadorin austriak me një padi për shpifje dhe u kërkoi gjykatave të punojnë plotësisht, në mënyrë të pavarur dhe pa presion në çështjen (Заев го предупреди австрискиот амбасадор со тужба за клевета, и побара од судовите целосно, независно и без притисок да работат во случајот)', *Infomax*, 27 qershor 2023, <https://avbc.me/LORLwuKM>.

91 Kjo sepse sipas Ligjit për Gjykatat, shqyrtimi dhe kontrolli i vendimeve të gjykatave më të ulëta kryhet nga gjykata më e lartë. 'Njoftimi i Këshillit Gjyqësor në lidhje me pretendimet e ambasadorit austriak (Соопштение на Судскиот совет околу наводите на австрискиот амбасадор)', *Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 28 qershor 2023, <https://avbc.me/N6i3An8C>.

92 'ФАКТОРИ I DITËS: Kompania austriake ngriti tre akuza penale, Prokuroria konfirmoi (ФАКТОР НА ДЕНОТ: Австриската компанија поднела три кривични пријави, обвинителството потврди)', *Faktor*, 28 qershor 2023, <https://faktor.mk/faktor-na-denot-avstriska-ta-kompanija-podnela-tri-krivichni-prijavi-obvinitelstvoto-potvrdi>.

Profesionalizmi dhe kompetenca

Në periudhën raportuese, Këshilli i Prokurorëve Publik zgjodhi 21 prokurorë publik për Prokuroritë Themelore Publike në Shtip, Manastir, Veles, Gjevgjeli, Gostivar, Dibër, Dellçevë, Kërçovë, Kumanovë, Ohër, Përlep, Sveti Nikollë, Strugë dhe Tetovë⁹³ nga radhët e kandidatëve nga Akademia për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publik (AGJPP) gjenerata e shtatë, si dhe kryetar të Gjykatës Themelore të Strumicës.⁹⁴

Mungesa e një institucioni të akredituar siç duhet për të kryer teste integriteti dhe psikologjike për gjyqtarët vonoi procesin e përzgjedhjes. Pas marrjes së një mendimi të vonuar nga Ministria e Drejtësisë, Këshilli Gjyqësor lidhi një marrëveshje të re aneks për një vit me shoqërinë 'Vista Group' dhe Institutin për Hulumtime Sociologjike dhe Politikë-Ligjore, të cilët deri më tani kanë kryer testet.⁹⁵ Megjithatë, ky problem⁹⁶ ka rezultuar në bllokimin e përzgjedhjes së tetë gjyqtarëve për Gjykatën e Apelit në Shkup, dy gjyqtarët e mbetur për Gjykatën Supreme dhe 30 kandidatë nga Akademia e Gjyqtarëve dhe Prokurorëve Publikë.⁹⁷

Cilësia e drejtësisë

Pas ballafaqimit me vonesa dhe rishikime, Ligji i ri për Akademinë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publik u miratua përfundimisht më 14 qershor, 2023.⁹⁸ Ligji synon të unifikojë praktikën gjyqësore duke rritur vëllimin e trajnimit për gjyqtarët në Akademi dhe duke futur kritere të reja për përbërjen e organeve drejtuese të saj.⁹⁹ Ai gjithashtu përfshin rekomandime misioni i vlerësimit i Instrumentit të Asistencës Teknike dhe Shkëmbimit të Informacionit 2018 i Komisionit Evropian (TAIEX), duke siguruar që Akademia të mbetet pika e vetme e hyrjes për gjyqtarët dhe prokurorët. Ligji ndryshon provimin pranues, duke ulur kohën e përpunimit të ankesave dhe duke ripërcaktuar formatin përfundimtar të provimit. Programet e trajnimit të vazhdueshëm do të forcohen për të përfshirë risitë e praktikës legjislative dhe gjyqësore në nivelet vendase dhe ndërkombëtare.¹⁰⁰ Testi i kualifikimit për gjeneratën e nëntë të të trajnuarve u shty për t'u përafuar me afatin kohor të zbatimit të ligjit të ri.¹⁰¹

93 'Njoftim nga seanca e tetëdhjetë e Këshillit të prokurorëve publikë (Соопштение од осумдесетта седница на Советот на јавните обвинители)', *Faqja zyrtare e Këshillit të prokurorëve publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, <https://avbc.me/g9gM28wi>.

94 Kontributi në raportin tremujor nga Koalicioni "Të gjithë për gjykime të drejta", 13 korrik, 2023.

95 'Njoftim nga Sesioni i 445-të i Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut (Соопштение од 445 седница на Судскиот совет на Република Северна Македонија)', *Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 15 qershor 2023, <https://avbc.me/Z9n9luMk>.

96 Me skadimin e aneksit të fundit të marrëveshjes më 16 dhjetor, 2022, ish kryetari i Këshillit Gjyqësor i kërkoi Qeverisë mendim për vazhdimin e bashkëpunimit, për të cilin Instituti i Akreditimit tha se kompania dhe instituti i lartpërmendur nuk janë të akredituar, dhe nuk ekziston një institucion i tillë me akreditimin e nevojshëm në vend. Si vazhdim, Ministria e Drejtësisë iu përgjigj Këshillit se problemi ishte zgjidhur dhe se testi psikologjik dhe i integritetit duhet të bëhej në Akademinë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë (AGJPP). Por qëndrimi i AGJPP ishte se testet e tyre janë vetëm për kandidatët për gjyqtarë dhe prokurorë dhe se ata nuk mund t'i japin testet institucioneve tjera (domethënë, ata nuk janë të akredituar). 'Testet psikologjike – një frenim për përzgjedhjen e gjyqtarëve të rinj (Психолошките тестови – кочница за избор на нови судии)', *Prizma/Rrjeti Ballkanik i Gazetarëve Hulumtues (BIRN) Maqedoni*, 7 qershor 2023, <https://prizma.mk/psiholoshkite-testovi-kochnitsa-za-izbor-na-novi-sudii/?fbclid=IwAR17HMxWY8jMj3kADNMavL9AiHolSUZrBopXUdEZcSDQDP0RjYMEQYgcLKQ>.

97 'Përzgjedhja e gjyqtarëve është bllokuar - Nuk ka institucion të akredituar për testimin e integritetit dhe gjendjes psikologjike të tyre (Блокيران изборот на судии- нема акредитирана институција за тестирање на нивниот интегритет и психолошка состојба)', *Telma TV*, 6 qershor 2023, <https://telma.com.mk/2023/06/06/blokiran-izborot-na-sudii-nema-akreditirana-institucija-za-testiranje-na-nivniot-integritet-i-psiholoshka-sostojba/>.

98 'Ligji për Akademinë e Gjyqtarëve dhe Prokurorëve Publikë (Закон за Академија за судии и јавни обвинители)', *Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut* nr. 129/2023.

99 Ibid.

100 Ibid.

101 'Njoftim për rrjedhjen e mëtejshme të provimit pranues për pranimin në Trajnimin Fillestar të Gjeneratës IX (Известување за понатамошниот тек од приемниот испит за прием во IX генерација почетна обука)', *Faqja zyrtare e Akademisë për Gjyqtarët dhe Prokurorët Publikë "Pavel Shatev"*, 23 maj 2023, <https://avbc.me/aQJdA2OJ>.

Efikasiteti

Gjatë një takimi me kryetarin e sapozgjedhur të Këshillit Gjyqësor, Sindikata e Punëtorëve të Administratës, Organet Gjyqësore dhe Shoqatat e Qytetarëve të Maqedonisë (UPOZ) kërkoi një zgjidhje urgjente të çështjes së shtesave të pagave dhe një rritje të pagave për punonjësit e shërbimit gjyqësor.¹⁰² Ata gjithashtu shprehën pakënaqësi për mungesën e ngritjeve në detyrë në gjykata për shkak të moszbatimit të rregulloreve nga Ministria e Drejtësisë.¹⁰³ Nëse nuk gjendet zgjidhje, përfaqësuesit e sindikatave të UPOZ kërcënuan se do të hynin në grevë, gjë që do të ndërpriste operacionet gjyqësore.¹⁰⁴

Lidhur me lëndët e profilit të lartë, parashkrimi skadoi në datën 7 prill, 2023, për lëndën Titanik 2, ku ish-drejtori i Administratës së Sigurisë dhe Kundërzbulimit ishte i pandehuri i parë.¹⁰⁵ Gjykimi për të pandehurit e tjerë, i planifikuar për datën 13 prill, 2023, u shty për shkak të mungesës së tyre.¹⁰⁶ Në rastin 'Softveri', ku ish-Sekretari i Përgjithshëm i Qeverisë është i pandehuri i parë, provat materiale u paraqitën më 12 maj, 2023, duke shënuar përfundimin e procedurës së paraqitjes së provave.¹⁰⁷ Prokurori i përgjithshëm nga PTHPNKOK paraqiti argumentet e tij përmblylëse në të njëjtën ditë,¹⁰⁸ pasuar nga palët e përfshira në 25 maj¹⁰⁹ dhe 15 qershor, 2023.¹¹⁰ Vendimi është planifikuar të shpallet më 6 korrik, 2023.¹¹¹

Ambasada e SHBA-së dërgoi një letër¹¹² me kritika të ashpra për autoritetet ekzekutive dhe gjyqësore në lidhje me lëndët e profilit të lartë që u përmbysën dhe u kthyen për rigjykim nga Gjykata e Apelit e Shkupit më 11 prill, 2023.¹¹³ Kjo çoi në diskutime në lidhje me rritjen e shpejtësisë së Gjykatës së Apelit¹¹⁴ dhe rezultoi në shkarkimin e kryetarit të lartpërmendur të Këshillit Gjyqësor.¹¹⁵

102 'Greva në gjykata po bëhet gjithnjë e më e mundshme nëse problemi me shtesat e pagave dhe shumën e pagave të punonjësve në shërbimin gjyqësor nuk zgjidhet (Се поизвесен е штрајкот во Судовите доколку не се реши проблемот со додаточите на плата и висината на платите на вработените во Судската служба)', *Faqja zyrtare e internetit e Sindikatës të Punëtorëve të Administratës, Organeve Gjyqësore dhe Shoqatat e Qytetarëve të Republikës së Maqedonisë* (blog), 6 qershor 2023, <https://www.upoz.org.mk/novosti/353-se-poizvesen-e-strajkot-vo-sudovite-dokolku-ne-se-resi-problemot-so-dodatocite-na-plata-i-visinfata-na-platite-na-vrabotenite-vo-sudskata-služba>.

103 Ibid.

104 Ibid.

105 'Nga sot, vepra e Mijalkovit në «Titanik 2» është e parashkruar (Од денеска делото на Мижалков во „Титаник 2“ е застарено)', *360 Stepeni*, 7th prill 2023, <https://360stepeni.mk/od-deneska-deloto-na-mijalkov-vo-titanik-2-e-zastareno/>.

106 Ivana Petkovska, 'Dokument për monitorimin: Procedurat gjyqësore aktuale të profilit të lartë (Мониторинг бриф: Актуелни високо-профилirани судски постапки)' (Koalicioni 'Të gjithë për gjykime të drejta', prill 2023), <https://drive.google.com/file/d/1YhFzECW5quYqzFgC0yof771zE5N-D/view?fbclid=IwAR1O7Kj4Q4oKFEEE6Ufk5117HjNtJJJJQ181S6nBcZJTPz9fp9ssepH4>.

107 Ivana Petkovska, 'Dokument për monitorimin: Procedurat gjyqësore aktuale të profilit të lartë (Мониторинг бриф: Актуелни високо-профилirани судски постапки)' (Koalicioni 'Të gjithë për gjykime të drejta', maj 2023), https://drive.google.com/file/d/17EgZQo5tQVpmjBkwyTL0pfkExsYW-bD/view?fbclid=IwAR3gZsDjWebOPcohf3rL_h7dovxH2eVbr9b7btMH8iGRpQRuZnwSJ2CeF8.

108 Prokurori publik, duke dhënë argumentet përmblylëse, theksoi se provat e paraqitura nga prokuroria gjatë seancës kryesore, si dhe ato të propozuara nga vetë të pandehurit, provuan përtej dyshimit të arsyeshëm veprimet me të cilat janë akuzuar të pandehurit. Duke marrë në konsideratë gjithçka të shprehur në fjalët përmblylëse, prokuroria i propozoi gjykatës dënimin e të pandehurve me dënime të përshtatshme për krimet e kryera. Në të njëjtën kohë, prokurori publik propozoi që të dy profesorët e universitetit të dënohen me dënim- ndalim për kryerjen e detyrave të tyre si profesorë. 'Prokuroria dha argumente përmblylëse në çështjen "Softveri" (Обвинителството заде завршни зборови во предметот "Софтвери")', *Faqja zyrtare e Prokurorisë Publike të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 13 maj 2023, <https://jorm.gov.mk/obvinitelstvo-to-dade-zavrshni-zborovi-vo-predmetot-softveri/>.

109 'Vërejtje përmblylëse për çështjen 'Softveri', gjykimi vazhdon më 12 qershor (Завршни зборови за случајот „Софтвери“, судењето продолжува на 12 јуни)', *Libertas*, 25 maj 2023, <https://libertas.mk/zavrshni-zborovi-za-slucha-ot-softveri-sude-eto-prodolzhuva-na-12-uni/>.

110 'Më datën 6 të muajit të ardhshëm, vendim mbi "Softveri" (На 6-ти idniot месец пресуда за "Софтвери")', *Fokus*, 15 qershor 2023, <https://fokus.mk/na-6-ti-idniot-mesets-presuda-za-softveri/>.

111 Ibid.

112 'Ambasadori Amerikan qortoi Institucionet Gjyqësore (Американскиот амбасадор ги прекори правосудните институции)', *Alsat M*, 25 prill 2023, <https://alsat.mk/amerikanskiot-ambasador-gi-prekori-pravosudnite-institutsii/>.

113 Angella Delevska et al., 'Përmbledhje tremujore: Sundimi i ligjit në kontekst të anëtarësimit në BE – janar-mars 2023' (Instituti i Politikave Evropiane - Shkup, 27 prill 2023), <https://epi.org.mk/post/24424>.

114 'NUOPTIM PËR PUBLIKUN (СООПШТЕНИЕ ЗА ЈАВНОСТ)', *Faqja zyrtare e Gjykatës së Apelit Shkup (Portali Gjyqësor i Republikës së Maqedonisë së Veriut)*, 25 prill 2023, <https://avbc.me/nQvI9Mcl>.

115 '(Video) Letra e Ageler çoi në një përplasje në Këshillin Gjyqësor: Shkarkimi i Damevës kërkohet, Ajo pretendon se kjo nuk është arsyeja e saktë ((Видео) Писмото од Агелер доведе до судир во Судскиот совет: се бара разрешување на Дамева, таа тврди дека ова не е точната причина)', *Makfax*, 26 prill 2023, <https://avbc.me/QP5KIRQ>.

Lufta kundër Korrupsionit

Sipas raportit të fundit ‘Shtetet në Tranzicion’ nga Freedom House, Maqedonia e Veriut ka arritur një përparim, por mosfunksionimi politik mbetet i pranishëm. Vendi fitoi një rezultat të përgjithshëm prej 48/100, ndërsa në shkallën e progresit, më e ulëta është në kategorinë e korrupsionit, me një rezultat prej 3.25. Kështu, lufta kundër korrupsionit mbetet një fushë që kërkon veprim serioz.¹¹⁶

Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit

Gjatë periudhës tremujore, disa zhvillime në lidhje me korrupsionin dhe luftën kundër korrupsionit ndodhën në Maqedoninë e Veriut. Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit (KSHPK) organizoi Konferencën Vjetore për vlerësimin e zbatimit të Strategjisë Kombëtare për Parandalimin e Korrupsionit dhe Konfliktit të Interesit për vitin 2022.¹¹⁷ Konferenca zbuloi nevojën për më shumë përparim në zbatimin e masave për të luftuar korrupsionin, me zbatimin e vetëm 10% të aktiviteteve të planifikuara.¹¹⁸

Punëtoritë filluan në maj për të shqyrtuar dhe propozuar ndryshime në Strategjinë Kombëtare.¹¹⁹

Zbatimi i softuerit nga KSHPK për të kontrolluar deklaratat e pronave të zyrtarëve të zgjedhur u përball me vonesa dhe çështje sinkronizimi, gjë që hap mundësinë që zyrtarët e zgjedhur të jenë në gjendje të shmangin raportimin e pronave të tyre ose thjesht të mos i raportojnë të gjitha.¹²⁰

KSHPK, me mbështetjen e Misionit të OSBE-së në Shkup, paraqiti një Vlerësim të Rizikut të Korrupsionit të Gjyqësorit në Republikën e Maqedonisë së Veriut, duke theksuar rreziqet e përditshme të korrupsionit të perceptuara nga gjyqtarët dhe prokurorët publikë.¹²¹

Kryetari i Bashkisë së Strugës u fut në listën e zezë nga SHBA për përfshirje të dyshuar në korrupsion të madh,¹²² dhe KSHPK kreu disa hetime korrupsioni kundër tij.¹²³ KSHPK-ja u përball me sfida në trajtimin e rasteve të korrupsionit, duke akuzuar institucionet e tjera për mosveprim.¹²⁴

116 ‘Raporti i “Freedom House”: Për Maqedoninë, rezultati më i ulët për korrupsion (Извештај на „Фридом хаус“: За Македонија, најниска оценка за корупција)’, *24 Vesti*, 24 maj 2023, <https://24.mk/details/izveshtaj-na-fridom-khaus-za-makedonija-najnis-ka-ocenka-za-korupcija>.

117 ‘Konferenca Vjetore për Vlerësimin e Zbatimit të Strategjisë Kombëtare për Parandalimin e Korrupsionit dhe Konfliktit të Interesit 2021-2025 (Годишна конференција за оценка на остварувањето на Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021-2025)’, *Faqja zyrtare e Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit*, 6 prill 2023, bit.ly/3OYs6f4.

118 ‘Vetëm 10 përqind të aktiviteteve kundër korrupsionit u zbatuan vitin e kaluar (Очајни 10 отсто од активностите за борба против корупцијата биле спроведени лани)’, *Radio MOF*, 5 prill 2023, <https://www.radiomof.mk/ochajni-10-otsto-od-aktivnostite-za-borba-protiv-korupcijata-bile-sprovedeni-lani/>.

119 ‘Punëtoritë për ndryshimin dhe plotësimin e Strategjisë Kombëtare për Parandalimin e Korrupsionit dhe Konfliktit të Interesit 2021-2025 (Работилници за изменување и дополнување на Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021-2025)’, *Faqja zyrtare e Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit*, 8 maj 2023, bit.ly/3MXuX5k.

120 ‘Me softuerin KSHPK në fazë eksperimentale dhe pa ligj, prona e zyrtarëve të zgjedhur mbetet e paverifikuar (Со софтверот на ДКСК во експериментална фаза и без закон, имотот на функционерите останува непроверен)’, *Meta.Mk*, 8 maj 2023, <https://meta.mk/so-softverot-na-dksk-vo-eksperimentalna-faza-i-bez-zakon-imotot-na-funkcionerite-ostanuva-neproveren/?fs=e&s=cl>.

121 ‘Publikimi i Vlerësimit të Rizikut të Korrupsionit të Gjyqësorit në Republikën e Maqedonisë së Veriut (Публикација на Проценка на ризиците од корупција во правосудството во Северна Македонија)’, *Faqja zyrtare e Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit*, 16 qershor 2023, <https://bit.ly/3qPttmt>.

122 ‘Masa për Merko – I padëshiruar në SHBA, i pari në “listën e zezë” të zgjeruar (Мерка за Мерка – непожелен во САД, прв на проширената “црна листа”’, *Slobodnaevropa.mk*, 21 qershor 2023, <https://bit.ly/3JlaXD7>.

123 Ibid.

124 ‘Peticioni për Kryetarin e Gjykatës së Strugës është zhdukur, ka një lëndë për Audin në Prokurori, por nuk është aktive (Исчезната e претставката за претседателот на струшкиот суд, предмет за аудито во обвинителство има ама не е активен)’, *mkd.mk*, 23 qershor 2023, <https://mkd.mk/node/518881>.

Zëvendëskryeministri shprehu dyshime në lidhje me efektivitetin e KSHPK-së,¹²⁵ duke nxitur një përgjigje nga KSHPK-ja duke i kujtuar atij akuzat e mundshme për korrupsion.¹²⁶ Organizatat civile i kërkuan qeverisë të mbështesë institucionet e pavarura antikorrupsion dhe të sigurojë sundimin e ligjit.¹²⁷

Prokuroria Publike

Gjatë periudhës raportuese kanë ndodhur zhvillime të rëndësishme në lidhje me ndërtimin e Korridorit 8 dhe 10D.¹²⁸ Qeveria futi ndryshime në pesë ligje në lidhje me këto projekte, duke synuar ndërtim më të shpejtë dhe më të lirë.¹²⁹ Ligjet u shënuan me flamurin evropian, gjë që shkaktoi shqetësime nga Delegacioni i BE-së, duke deklaruar se ndryshimet mund të mos jenë në përputhje me legjislacionin dhe standardet e BE-së.¹³⁰ Pavarësisht shqetësimeve, Kuvendi miratoi¹³¹ ndryshimet.¹³²

Në hetimet në vazhdim¹³³ për marrëveshjen e ndërtimit të korridorit, PTHPNKOK¹³⁴ dhe KSHPK¹³⁵ morën marrëveshjen, megjithëse KSHPK vuri në dukje mungesën e disa pjesëve.¹³⁶ Qeveria shpjegoi

125 'Grubi: Antikorrupsioni nuk ka pasur asnjë sukses të vetëm (Груби: Антикоруциска нема ниту еден успех)', *Fokus*, 27 qershor 2023, <https://fokus.mk/grubi-antikoruциска-nema-nitu-eden-uspeh/>.

126 'KSHPK për Grubin: Ne nuk kemi kapacitet për të drejtuar automjete zyrtare, por kemi mjaftueshëm për të luftuar sulmet tuaja të orkestruara (ДКСК до Груби: Немаме капацитет да се возиме во службени возила, но имаме да се избориме со вашите оркестрирани напади)', *360 Stepeni*, 28 qershor 2023, <https://360stepeni.mk/dsk-do-grubi-nemame-kapacitet-da-se-vozime-vo-sluzhbeni-vozila-no-imame-da-se-izborime-so-vashite-orkestrirani-napadi/>.

127 'Kërkesa për të ndaluar presionin mbi institucionet e pavarura në luftën kundër korrupsionit (Барање за стопирање на притисокот кон независните институции во борбата против корупцијата)', *Platforma e Organizatave Civile për Luftën kundër Korrupsionit*, 29 qershor 2023, <https://bit.ly/3Q4gZBM>.

128 'Nënshkrohet marrëveshja për ndërtimin e Korridorit 8 dhe 10 e, fillon zbatimi i një prej projekteve më të mëdha infrastrukture (Потпишан договорот за изградба на Коридорот 8 и 10 д, започнува реализацијата на еден од најголемите инфраструктурни проекти)', 8 mars 2023, <https://vlada.mk/node/32389>.

129 'Grubi: Pesë propozimligje të reja për korridoret 8 dhe 10d, varet nga anëtarët e kuvendit nëse ndërtimi do të jetë më i shpejtë dhe më i lirë ose më i ngadalshëm dhe më i shtrejtë (Груби: Нови пет предог-закони за коридорите 8 и 10д, од пратениците зависи дали изградбата ќе биде побрза и поефтина или побавна и поскапа)', *Brif.Mk*, 5 maj 2023, <https://www.brif.mk/grubi-novi-pet-predog-zakoni-za-koridorite-8-i-10d-od-pratenicite-zavisi-dali-izgradbata-ke-bide-pobrza-i-poevtina-ili-pobavna-i-poskapa/>.

130 'Nga Delegacioni i BE-së: Flamuri Evropian mbi propozimligjet për Korridoret nuk justifikohet (Од Делегацијата на ЕУ за „Слободен печат“ : Не е оправдано европското знаме на предлог-законите за коридорите)', *Sloboden Pecat*, 5 maj 2023, <https://www.slobodenpecat.mk/od-delagacijata-na-eu-za-sloboden-pechat-ne-e-opravdano-evropskoto-zname-na-predlog-zakonite-za-koridorite/>.

131 'Në ditën e rezervuar për pyetje parlamentare, shumica parlamentare miratoi pesë ligjet për ndërtimin e autostradave nga "Bechtel dhe Enka" (На денот резервиран за пратенички прашања, парламентарното мнозинство ги донесе петте закони за градбата на автопатите од „Бехтел и Енка“)', *Sakam da kazam*, 26 maj 2023, <https://sdk.mk/index.php/makedonija/na-denot-rezerviran-za-pratenicki-prashana-parlamentarnoto-mnozinstvo-gi-donese-pette-zakoni-za-gradbata-na-avtopate-od-behtel-i-enka/>.

132 'Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për Marrëdhëniet e Punës'; 'Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për Shpronësim'; 'Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për Ndërtimin'; 'Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për Planifikimin Urban' dhe 'Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për Përcaktimin e Interesit Publik dhe Emërimin e një Partneri Strategjik për Zbatimin e Projektit për Ndërtimin e Korridorit të Infrastrukturës 8 (seksioni: Tetovë- Gostivar- Bukojçani dhe projekti për autostradën Trebenishta- Strugë - Kafasan) dhe Korridorit 10d (seksioni i autostradës Prilep- Bitola) në Republikën e Maqedonisë së Veriut', *Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut* Nr. 111/2023.

133 'Prokuroria hapi lëndë për mbikëqyrjen e korridoreve 8 dhe 10 d (Обвинителството отвори предмет за надзорот врз коридорите 8 и 10 д)', *Nova TV*, 28 mars 2023, <https://novatv.mk/obvinitelstvoto-otvori-predemet-za-nadzorot-vrz-koridorite-8-i-10-d/>.

'KSHPK hapi hetim për ndërtimin e korridoreve 8 dhe 10 (Антикоруциска отвора предмет за изградбата на коридорите 8 и 10)', *Republika*, 9 mars 2023, <https://republika.mk/vesti/makedonija/antikoruциска-otvara-predmet-za-izgradbata-na-koridorite-8-i-10/>.

134 'Dorëzohet marrëveshja me "Bechtel dhe Enka" në Prokurorinë Publike (Договорот со „Бехтел и Енка“ доставен до Јавното обвинителство)', *Sloboden Pecat*, 5 maj 2023, <https://www.slobodenpecat.mk/dogovorot-so-behtel-i-enka-dostaven-do-javnoto-obvinitelstvo/?fbclid=PAАааWtwngbV1rT2xKFY8UM53jHa98qhj3i7ZR5mHeIXLLNm9AXEOydskf5Y>.

135 'Marrëveshja me "Bechtel dhe Enka" është në tavolinën e Komisionit Antikorrupsion (Договорот со "Бехтел и Енка" на биро кај Антикоруцционерите)', *Telma TV*, 19th maj 2023, <https://telma.com.mk/2023/05/19/dogovorot-so-behtel-i-i-enka-na-biro-kaj-antikoruцционерите/>.

136 'Komisioni Antikorrupsion: Mungojnë pjesë të Marrëveshjes me "Bechtel dhe Enka" (Антикоруциска: Недостасуваат делови од договорот со "Бехтел и Енка")', *Telma TV*, 25 maj 2023, <https://telma.com.mk/2023/05/25/antikoruциска-nedostasuvaat-de-lovi-od-dogovorot-so-behtel-i-enka/>.

se KSHPK-ja mori një version të redaktuar të marrëveshjes për shkak të klauzolës së saj të konfidencialitetit.¹³⁷

Gjykimi i çështjes ‘Softveri’, që përfshinte ish-Sekretarin e Përgjithshëm të Qeverisë, arriti në fazën përfundimtare, me prokurorinë që kërkoi dënimin me burg dhe kthimin e parave.¹³⁸ I pandehuri argumentoi se provat e paraqitura nga prokuroria ishin të pamjaftueshme.¹³⁹

Në rastin ‘TNT’, një ish-ministër bëri apel, duke pretenduar pafajësinë dhe kërkoi rigjykim për shkak të lëshimeve në vendimin e shkallës së parë.¹⁴⁰

PTHPNKOK mbylli lëndët e hapura¹⁴¹ kundër ish-drejtoreshës të Drejtorisë të Policisë Financiare (DPF), pasi përcaktoi se e akuzuara nuk kishte kryer krime të shpërdorimit të pozitës zyrtare, të pranimit të ryshfeteve, të dhunës dhe ngacmimeve.¹⁴² Ish-drejtoresha e liruar akuzoi ish-kreun e PTHPNKOK për keqpërdorim të funksionit të prokurorit publik në këto lëndë dhe njoftoi padi civile ndaj saj për paraqitjen e informacionit të rremë dhe shpifje ndaj tij.¹⁴³

Më 29 qershor, një ish-kryetar komune dhe disa të tjerë u ndaluan në hetimin ‘Feniks’ në lidhje me blerjen e monumenteve.¹⁴⁴ Të dyshuarit përfshijnë ish-zyrtarë qeveritarë,¹⁴⁵ dhe gjykata lëshoi masa paraburgimi për disa prej tyre.¹⁴⁶

Kuadri Ligjor

Propozimligji i ri për menaxhim me pronë të konfiskuar, shfrytëzim pronësor dhe mjete të konfiskuara në procedurë penale dhe për kundërvajtje, botuar në Regjistrin Kombëtar Elektronik të Rregulloreve (ENER)

137 ‘Grubi - Antikorrupsioni mori një version të redaktuar të Marrëveshjes me “Bechtel dhe Enka” (Груби- Антикоруptionика доби редактирана верзија од Договорот со “Бехтел и Енка”); *Slobodnaevropa.Mk*, 1 qershor 2023, <https://www.slobodnaevropa.mk/a/32438910.html>.

138 ‘РТПНКОК кërkon burg për Rashkovskin, të kthejë paratë dhe të ndalojë të qenit profesor universitar (ОЈО ГОКК бара затвор за Рашковски, да ги врати парите и забрана да биде универзитетски професор); *mkd.mk*, 13 maj 2023, <https://mkd.mk/node/515800>.

139 ‘Rashkovski kërkoi shfajësim në rastin “Softuer” me “analizë anatomike të aktakuzës” (Рашковски со „анатомска анализа на обвинителниот акт“ побара ослободителна пресуда во случајот „Софтвери“); *360 Stepeni*, 12 qershor 2023, <https://360stepeni.mk/rashkovski-so-anatomska-analiza-na-obvinitelniot-akt-pobara-osloboditelna-presuda-vo-sluchajot-softveri/>.

140 ‘Janakieski u dënuar verbalisht me 3 vjet burg, dhe me shkrim mori 3.6 vjet burg për TNT: 248 pjesë të provave mungojnë, ka lëshime, nuk dihet se kush i ka pësuar dëmet (Јанакиески усно казнет со 3 години, а писмено добил 3,6 години за TNT: недостигаат 248 докази, има пропусти, не се знае кој е оштетен); *Маkfax*, 8 maj 2023, <https://bit.ly/3Cj9zTc>.

141 ‘Cili do të jetë rezultati i betejës së Muaremit me Ruskovskën dhe Stafën (Каква разврска ќе има битката на Муареми со Русковска и Стафа); *Slobodnaevropa.Mk*, 29 korrik 2022, <https://bit.ly/3ryiXQX>.

142 ‘РТПНКОК mbylli lëndët për Arafat Muaremin të hapura gjatë mandatit të kryeprokurores të mëparshme Ruskovska (ОЈО ГОКК ги затвори предметите за Арафат Муареми отворени во мандатот на претходната шефица Русковска); *360 Stepeni*, 9 qershor 2023, https://360stepeni.mk/ojo-gokk-gi-zatvori-predmetite-za-arafat-muaremi-otvoreni-vo-mandatot-na-prethodnata-shefit-sa-ruskovska/?fbclid=IwAR0_HzGmnPFM56dxXRuFJmJRuCKIDUCMO-uhJ7m-mDzHWH0LqjksR6Gi7Y

143 ‘Muaremi padit Ruskovskën (Муареми ја тужи Русковска); *Sitel TV*, 10 qershor 2023, <https://sitel.com.mk/muaremi-ja-tuzhi-ruskovska>.

144 ‘Todoroviç dhe dhjetra persona të tjerë të ndaluar në Aeroportin e Shkupit (Тодоровиç и уште десетина лица приведени на скопскиот аеродром); *Skopje Info*, 30 qershor 2023, https://skopjeinfo.mk/todorovik-i-ushte-desetina-lica-privedeni-na-skopskiot-aerodrom?fbclid=IwAR3hQ24ukQdkbpXzxmMrU5PCQBY2OfG_6u2LWY7L-_lyBtI0Nw6NxpDvMA.

145 ‘“Feniks”: Skopje 2014 monumentet u paguan në mënyrë drastike më të shtrenjta se çmimet për të cilat u prodhuan në Itali („Феникс“: Споменници од „Скопје 2014“ биле плаќани драстично поскапо од цените за кои биле излеани во Италија); *360 Stepeni*, 30 qershor 2023, <https://360stepeni.mk/video-feniks-spoimenitsi-od-skopje-2014-bile-plakani-drastichno-poskapo-od-tsenite-za-koi-bile-izleani-vo-italija/>.

146 ‘Ndalimi i Vladimir dhe Aleksandar Zdraev, të dyshuar për pastrim parash për monumentet “Skopje 2014”, ish-kryetarit të bashkisë Todoroviç iu dha arrest shtëpie (Притвор за Владимир и Александар Здравев, осомничени за перење пари за споменниците од „Скопје 2014“, поранешниот градоначалник Тодоровиç доби куќен притвор); *Sakam da kazam*, 30 qershor 2023, <https://bit.ly/3OhYCIl>.

në korrik 2022,¹⁴⁷ është gati për të hyrë në procedurën qeveritare, siç përcaktohet në një takim të zhvilluar midis Ministrit të Drejtësisë dhe drejtorit të Agjencisë për Menaxhimin e Pronës të Konfiskuar. Ligji i ri ka për qëllim forcimin e rolit dhe rritjen e përgjegjësisë së Bordit Drejtues të Agjencisë, përmirësimin e metodave të shitjes së pronës së konfiskuar duke parashikuar metoda shtesë të shitjes dhe prezantimin e mundësisë së bashkëpronarëve për blerjen e mjeteve të sekuestruara ose të konfiskuara që janë në bashkëpronësi.¹⁴⁸

Më 19 prill, filloi diskutimi në Kuvend për propozimligjin për luftimin e formave të rënda të krimit të organizuar dhe korrupsionit të profilit të lartë. Propozimligji synon të krijojë një Agjenci të pavarur për Luftimin e Formave të Rënda të Krimit, e cila duhet të zbulojë format e rënda të krimit, të paraqesë kallëzime penale, të propozojë konfiskimin e pronës së fituar me mjete të paligjshme, si dhe të propozojë ndalimin e veprimtarisë politike.¹⁴⁹

---

147 Ministria e Drejtësisë, “Propozimligji për menaxhim me pronë të konfiskuar, shfrytëzim pronësor dhe mjete të konfiskuara në procedurë penale dhe për kundërvajtje (Предлог закон за конфискуван имот, имотна корист и одземени предмети во кривична и прекршочна постапка)” (Regjistri Kombëtar Elektronik i Rregulloreve- ENER, 15 korrik 2022), https://ener.gov.mk/Default.aspx?item=pub_regulation&subitem=view_reg_detail&itemid=74776.

148 ‘Propozimligji për menaxhim me pronë të konfiskuar, shfrytëzim pronësor dhe mjete të konfiskuara në procedurë penale dhe për kundërvajtje së shpejti në procedurë qeveritare (Предлог Законот за управување со конфискуван имот, имотна корист и одземени предмети во кривична и прекршочна постапка наскоро во владина процедура)’, *Faqja zyrtare e Ministrisë së Drejtësisë*, 4 prill 2023, <https://pravda.gov.mk/vest/6517>.

149 ‘Sot, Kuvendi duhet të fillojë të diskutojë themelimin e Agjencisë për Luftimin e Korrupsionit të Profilit të Lartë (Собранието денеска треба да почне со расправа за формирање на Агенција за борба против висока корупција)’, *Telma TV*, 19 prill 2023, <https://telma.com.mk/2023/04/19/sobranieto-deneska-treba-da-pochne-so-rasprava-za-formiranje-na-agencija-za-borba-protiv-visoka-korupcija/>.

Të drejtat themelore

Jurisprudenca e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut

Në rastin e Dimçevska kundër Maqedonisë së Veriut, kërkesja u ankua sipas nenit 6 se nuk kishte qenë në gjendje të merrte rigjykim pas dënimit të dhënë në mungesë të saj dhe më tej ngriti ankesa të tjera sipas të njëjtit nen në lidhje me drejtësinë e procedurave. Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ) konstatoi se asaj nuk iu dha me siguri të mjaftueshme mundësia për të marrë një vendim të ri nga një gjykatë për meritat e akuzave kundër saj me të drejtat e saj të mbrojtjes të respektuara plotësisht, me çka është bërë shkelje e paragrafit 1 të GJEDNJ-së.¹⁵⁰

Në rastin Kitanovska dhe Barbulovski kundër Maqedonisë së Veriut, aplikuesit u ankuan sipas nenit 6 se kundërshtimet e tyre kundër urdhërpagesave të lëshuara nga noterët publikë "ishin refuzuar pa u shqyrtuar në themel dhe se iu ishte mohuar një mjet i përshtatshëm ligjor. GJEDNJ e shpalli ankesën të pranueshme sipas nenit 6 paragrafi 1 të GJEDNJ-së në lidhje me qasjen në gjykatë në lidhje me një nga kërkesit dhe gjeti shkelje sipas kësaj dispozite, ndërsa pjesën tjetër të ankesave e bëri të papranueshme.¹⁵¹

Avokati i Popullit

Në Raportin Vjetor të Mekanizmit Parandalues Nacional për vitin 2022.¹⁵² Avokati i Popullit vuri në pah çështje urgjente në spitalet psikiatrike dhe institucionet penitenciare; U ngritën shqetësime për higjienën e dobët dhe praninë e pajisjeve për tortura në spitalet psikiatrike, të tilla si 'Skopje' dhe 'Demir Hisar'.¹⁵³ Gjithashtu u vu re personeli i pamjaftueshëm. Në burgun e Idrizovës u konstatuan kushte çnjerëzore, me mbipopullim dhe mungesë të stafit, përfshirë personel mjekësor. Janë dhënë shembuj të të burgosurve që ndajnë shtretër dhe fletë në tokë, me qasje të kufizuara në objekte adekuate sanitare.¹⁵⁴

Godinat e burgut dhe të paraburgimit

Qeveria ka miratuar ndryshime në Ligjin për arsimin fillor, të cilat synojnë të krijojnë një proces të rregullt arsimor për të miturit në objektet edukative-korrektuese dhe ndëshkuese-korrektuese. Këto ndryshime vijnë si përgjigje ndaj rekomandimeve dhe vërejtjeve të bëra nga Avokati i Popullit¹⁵⁵ dhe Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi (KPMĐ).¹⁵⁶ Ndryshimet e reja përcaktojnë se procesi

150 GJEDNJ, 'Rasti Dimçevska kundër Maqedonisë së Veriut (Kërkesa nr. 13919/18)', 4 prill 2023, <https://bit.ly/43HqGK6>.

151 GJEDNJ, 'Rasti i Kitanovskës dhe Barbulovskit kundër Maqedonisë së Veriut (Aplikimet nr. 53030/19 dhe 31378/20)', 9 maj 2023, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-224560%22%5D%7D>.

152 Avokati i Popullit i Republikës së Maqedonisë së Veriut, 'Raporti vjetor i Mekanizmit Kombëtar Parandalues për vitin 2022 (Годишен Извештај На НПМ За 2022 Година)', 26 qershor 2023, <https://bit.ly/3K2ldWN>.

153 'Në Spitalin Psikiatrik Demir Hisar, Avokati i Popullit gjeti rripa lidhës, zinxhirë me dryna dhe një kablo të trashë (Во психијатриска болница во „Демир Хисар“, Народниот правобранител нашол каиши за врзување, синџири со катаци и дебел кабел)', *Sakam da kazam*, 26 qershor 2023, <https://sdk.mk/index.php/makedonija/vo-psihijatriskata-bolnitsa-demir-hisar-narodniot-pravobranitel-nas-hol-kaishi-za-vrzuvane-sindhiri-so-katantsi-i-debel-kabel/>.

154 'Kushte të këqija dhe trajtim çnjerëzor në spitalet dhe burgjet psikiatrike, Avokati i Popullit thotë (Лоши услови и нечовечки третман во психијатриските болници и затворите констатира омбудсманот)', *Slobodnaevropa.Mk*, 26 qershor 2023, <https://www.slobodnaevropa.mk/a/32476533.html>.

155 "Për të njëjtën masë, djemtë në një institucion korrektues, vajzat në burg", 24 Vesti, 2prill, 2022, <https://24.mk/details/za-ista-merka-momchinjata-vo-vospitno-popraven-dom->.

156 'KPMĐ me një REKOMANDIM TË PËRGJITHSHËM në Ministrinë e Arsimit dhe Drejtorinë për Zbatimin e Sanksioneve për sigurimin e arsimit të detyrueshëm në Institucionet Korrektuese dhe burgjet (КСЗД со ОПШТА ПРЕПОРАКА кон МОН и Управата за извршување санкции за обезбедување задолжително образование во Воспитно-поправните установи и Казнено-поправните домови), *Faqe zyrtare e Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi*, 29 mars 2023, <https://bitly/3ndYTY>.

arsimor për të miturit në këto godina duhet të ndjekë planet dhe programet mësimore për arsimin fillor për të rritur, duke zëvendësuar modelet aktuale.¹⁵⁷

Më 25 maj, Ministri i Drejtësisë nënshkroi ndryshimet në Rregulloren për klasifikimin dhe vendosjen e personave të dënuar në institucionet e burgjeve për t'u siguruar grave që vuajnë dënimet me burg të njëjtat të drejta dhe përfitime si burrat.¹⁵⁸ Ndryshimet parashikojnë që një femër e dënuar deri në tre vjet burg ose ka vuajtur një dënim me burg prej tre vjetësh, do të jetë në gjendje të përdorë përfitimet sipas Rregullores dhe rregullave të burgut të Idrizovës.¹⁵⁹

Kundër një punonjësi të policisë së burgut në burgun e Idrizovës është paraqitur një kallëzim penal, për "lirim të paligjshëm të një personi të privuar nga liria" për shkak se ka liruar një të dënuar, duke i mundësuar atij arratisjen nga objekti. Po atë ditë, i dënuari ka kryer një grabitje me armë dhe më pas është kapur nga punonjësit e policisë dhe është marrë në paraburgim.¹⁶⁰

Mbrojtja e të dhënave personale

Gjatë periudhës raportuese, doli çështja e keqpërdorimit të të dhënave personale për marrjen e kredive të shpejta. Ministria e Brendshme raportoi një rritje të rasteve të tilla, me 43 të regjistruara vitin e kaluar dhe 76 raste midis 2019 dhe 2021. Megjithatë Ministria e Financave mbikëqyr kompanitë financiare, ajo nuk trajton parregullsitë që lidhen me keqpërdorimin e të dhënave, duke ia atribuar përgjegjësinë Ministrisë së Brendshme dhe Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale. Agjencia, nga ana e saj, deklaroi se softueri i identifikimit elektronik në distancë i përdorur nga kompanitë mund të lehtësojë keqpërdorimin e të dhënave, duke u kërkuar individëve të raportojnë dyshimet e tyre për hetim. Ministria e Brendshme kryen hetime, por pranon kompleksitetin e tyre, duke çuar në vonesa dhe përsëritje të mundshme të keqpërdorimit të të dhënave.¹⁶¹

157 'Miratohen ndryshimet ligjore që zgjidhin sistematikisht arsimin në institucionet edukative dhe penale - korrektuese (Усвоени законски измени со кои системски се решава образованието во воспитно и казнено – поправните установи)', *Radio MOF*, 11 prill 2023, <https://www.radiomof.mk/usvoeni-zakonski-izmeni-so-koj-sistemski-se-reshava-obrazovaniето-vo-vospitno-i-kazneno-popravnite-ustanovi/>.

158 'Ministri i Drejtësisë, Krenar Lloga, nënshkroi ndryshimet në rregulloren për sistemimin, klasifikimin dhe vendosjen e personave të dënuar në institucionet penitenciare. (Министерот за правда Кренар Лога ги потпиша измените на Правилникот за распоредување, класификација и разместување на осудените лица во Казнено-поправните установи)', *Faqja zyrtare e Ministrisë së Drejtësisë*, 25 maj 2023, <https://pravda.gov.mk/vest/6554>.

159 'Lloga nënshkruan: Gratë në burgun e "Idrizovës" do të kenë të njëjtat të drejta si burrat (Лога стави потпис: Жените во затворот „Идризово“ ќе ги имаат правата како мажите)', *tocka.com.mk*, 25 maj 2023, <https://tocka.com.mk/vesti/446603/loga-stavi-potpis-zenite-vo-zatvorot-idrizovo-ke-gi-imaat-pravata-kako-mazite>.

160 'Një kallëzim penal kundër një punonjësi në burgun e Idrizovës: Ai lejoi një të burgosur të arratiset, i cili më pas kreu një grabitje në Shkup (Кривична пријава против вработен во затвор Идризово: Му овозможило на затвореник да избега, кој потоа ограбувал во Скопје)', *TV 21*, 25 maj 2023, <https://mk.tv21.tv/krivichna-prijava-protiv-vraboten-vo-zatvor-idrizovo-mu-ovozmozhilo-na-zatvorenik-da-izbega-koj-potoa-ograbuval-vo-skopje/>.

161 'Kredi të shpejta në kurrizin e dikujt tjetër (Брзи кредити на туѓ грб)', *Prizma.Mk*, 29 maj 2023, <https://prizma.mk/brzi-krediti-na-tug-grb/>.

Liria e Shprehjes

Gjatë seancës së saj 149-të, Qeveria finalizoi propozimligjin për ndryshimin dhe plotësimin e ligjit për shërbimet mediatike audio dhe audiovizive.¹⁶² Ndryshimet e propozuara kryesisht trajtojnë financimin për transmetuesin e shërbimit publik, Radiotelevizionin e Maqedonisë (RTM) dhe shqyrtojnë mundësinë e zvogëlimit të fondeve aktuale. Përveç kësaj, ndryshimet synojnë të rregullojnë përmbajtjen multimediale, duke përfshirë tekstin, audion dhe videon, ndërsa portalet e internetit do të mbulohen në rregulloret e ardhshme ligjore.¹⁶³

Maqedonia e Veriut ka parë një përmirësim në renditjen e saj në Indeksin e Lirisë së Medias të Reporterëve pa Kufij, duke u ngjitur në pozicionin e 38-të nga 180 vende, një rritje e konsiderueshme nga renditja e saj e mëparshme 57-të. Megjithatë, raporti thekson sfida të tilla si dezinformimi i përhapur, mungesa e profesionalizmit dhe rënia e besimit në media, të cilat i ekspozojnë gazetarët e pavarur ndaj kërcënimeve dhe sulmeve. Raporti gjithashtu vë në dukje çështjen e vazhdueshme të sjelljes armiqësore dhe poshtëruese nga zyrtarët qeveritarë ndaj gazetarëve.¹⁶⁴

Në fund të qershorit, gazetarët në Maqedoninë e Veriut u përballën me një kërcënim gjatë emisioneve të hapura kontaktuese. Një telefonues anonim kërcënoi të gjithë gazetarët e televizionit, duke përfshirë edhe prezantuesin e emisionit. Shoqata e Gazetarëve të Maqedonisë (SHGM) e denoncoi këtë kërcënim si gjuhë urrejtjeje ndaj të gjithë profesionit të gazetarisë, punonjësve të medias dhe televizionit, duke paraqitur një rrezik të drejtpërdrejtë për sigurinë dhe lirinë e shprehjes së gazetarëve.¹⁶⁵ Agjencia për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale (ASHMAA) gjithashtu i dënoi këto kërcënime verbale, duke theksuar se ato minojnë demokracinë, lirinë e shprehjes dhe rolin jetësor të medias në interesin dhe ndërgjegjësimin publik. Siguria e punonjësve të medias duhet të mbrohet në çdo kohë.¹⁶⁶

162 'Në seancën qeveritare të 149-të : Është zgjatur afati për ngrirjen e çmimeve të disa produkteve; është përcaktuar teksti i Propozimligjit për ASHMAA; Konkluzionet në lidhje me dhënien me qira të terminalit në Aleksandropolis (Од 149-та владина седница: Продолжен е рокот за замрзување на цените на определни производи; утврден е текстот на Предлогот на Закон за АВМУ; заклучоци околу закупот на терминалот во Александрополис)', *Faqja zyrtare e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 25 prill 2023, <https://vlada.mk/node/33034>.

163 'Janë përcaktuar ndryshimet e propozuara në ligjin për ASHMAA (Утврдени предлог-измените на Законот за АВМУ)', *Mkd.Mk*, 25 prill 2023, <https://mkd.mk/node/514473>.

164 'Maqedonia e Veriut po përparon në lirinë e medias (С. Македонија напредува според слободата на медиумите)', *Deutsche Welle*, 3 maj 2023, https://www.dw.com/mk/s-makedonija-napreduva-sporod-slobodata-na-mediumite/a-65500645?maca=maz-rss-maz-pol_makedonija_timemk-4727-xml-mrss.

165 'SHGM: Dënimi i fortë i kërcënimeve publike për dhunë ndaj gazetarëve dhe punonjësve mediatik, të paraqitura në një emision të hapur kontaktues në TV24 (ЗНМ: Остра осуда за упатените јавни закани за насилство кон новинарите и медиумските работници, изнесени во контактна емисија на ТВ24)', *Faqja zyrtare e Shoqatës së Gazetarëve të Maqedonisë*, 28 qershor 2023, <https://bit.ly/3JSspF3>.

166 'ASHMAA: Të gjitha format e sulmeve ndaj gazetarëve janë sulm i drejtpërdrejtë ndaj demokracisë në një shoqëri (ААВМУ: Сите форми на напади на новинарите се директен напад врз демократијата во едно општество)', *Radio MOF*, 29 qershor 2023, <https://www.radiomof.mk/aavmu-site-formi-na-napadi-na-novinarite-se-direkten-napad-vrz-demokratijata-vo-edno-opshtestvo/>.

Grupet e ceneshme dhe parimi i mosdiskriminimit

Në Maqedoninë e Veriut, propozimi i Strategjisë Kombëtare për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara 2023-2030 u botua në prill,¹⁶⁷ pasuar nga një konsultim përfundimtar në qershor.¹⁶⁸ Strategjia synon të promovojë dhe mbrojë të drejtat e personave me aftësi të kufizuara dhe të sigurojë pjesëmarrjen dhe dinjitetin e tyre të plotë. Megjithatë, koalicioni 'Ndryshojmë' kritikoi procesin e hartimit, duke pretenduar se ata nuk ishin ftuar të merrnin pjesë.¹⁶⁹ Ministria e Punës dhe Politikës Sociale e mbrojti procesin, duke deklaruar se ishin përfshirë disa shoqata për aftësi të kufizuara.¹⁷⁰

Një tjetër propozimligj u publikua në maj, duke u fokusuar në sistemin e vlerësimit për personat me aftësi të kufizuara. Ligji mbulon aspekte të ndryshme të procesit të vlerësimit, licencimit dhe menaxhimit të informacionit.¹⁷¹

Përveç kësaj, një vendim tjetër gjyqësor¹⁷² në prill denoncoi diskriminimin e drejtpërdrejtë ndaj personave me aftësi të kufizuara në ushtrimin e të drejtës së tyre për të votuar, duke theksuar nevojën për qendra votimi të qasshme për ta.¹⁷³

Në nëntor 2022, kryetari dhe anëtarë i KPMD-së dhanë dorëheqjen dhe u zgjedh një kryetar dhe nënkryetar i ri i KPMD-së.¹⁷⁴ Në mes të shkurtit, KPMD publikoi një njoftim publik për zgjedhjen e dy anëtarëve të nevojshëm për të kompletuar KPMD-në: një anëtar me një mandat prej pesë vjetësh dhe një anëtar me një mandat prej një viti, dy muaj dhe tetë ditë.¹⁷⁵ Më pas, Rrjeti për Mbrojtjen nga Diskriminimi bëri thirrje¹⁷⁶ për zgjedhje urgjente për plotësimin e vendeve vakante në KPMD, siç theksohet në raportin e Komisionit Evropian (KE) për vendin.¹⁷⁷

167 Ministria e Punës dhe Politikës Sociale, 'Propozim Strategjia Kombëtare për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara 2023-2030 me Plan Vepërimi 2023-2026 (Нацрт- национална стратегија за правата на лицата со попреченост 2023- 2030 со Акциски планови 2023-2026)' (Regjistri Kombëtar Elektronik i Rregulloreve- ENER), 3 prill 2023), <https://ener.gov.mk/Default.aspx?item=newdocumentdetails&detailid=61>.

168 'Konsultimi përfundimtar mbi propozim strategjinë për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara (Завршна консултација за нацрт- стратегијата за правата на лицата со попреченост)', *Faqja zyrtare e Avokatit të Popullit të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 9 qershor 2023, <https://bit.ly/3NJfc2o>.

169 'Koalicioni "Ndryshojmë" mirëpret ndryshimet e propozuara legjislativë në Kuvend, por kërkon që personat me aftësi të kufizuara të përcaktohen në Kushtetutë (Коалиција „Менуваме“ ги поздравува предлог законските измени во Собранието, но бара лицата со попреченост да бидат дефинирани во Уставот)', *Opserver.Mk*, 12 qershor 2023, <https://opserver.mk/politika/koalicionja-menuvame-gi-pozdravuva-predlog-zakonskite-izmeni-vo-sobranieto-no-bara-licata-so-poprechenost-da-bidat-definirani-vo-ustavot/>.

170 'Koalicioni "Ndryshojmë" nuk e pranon Propozim Strategjinë Kombëtare për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara (Коалицијата „Менуваме“ не ја прифаќа нацрт Националната стратегија за правата на лицата со попреченост)', *Telma TV*, 12 qershor 2023, <https://telma.com.mk/2023/06/12/koalicionja-menuvame-ne-ja-priefakja-nacr-nacionalnata-strategija-za-pravata-na-licata-so-poprechenost/>.

171 Ministria e Punës dhe Politikës Sociale, 'Propozim Ligji për sistemin e vlerësimit të personave me aftësi të kufizuara (Нацрт на Закон за системот за проценка на лица со попреченост)' (Regjistri Kombëtar Elektronik i Rregulloreve- ENER, 22 maj 2023), https://ener.gov.mk/Default.aspx?item=pub_regulation&subitem=view_reg_detail&itemid=79449.

172 'Qeveria dhe Komisioni Shtetëror i Zgjedhjeve bënë diskriminim të drejtpërdrejtë ndaj personave me aftësi të kufizuara gjatë ushtrimit të së drejtës së tyre për të votuar (Владата и Државната изборна комисија сториле директна дискриминација врз лицата со попреченост при остварување на нивното право на глас)', *Uebfaqja Zyrtare e Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 1 shtator, 2022, <https://bit.ly/3hHEqSk>.

173 'Gjykata Themelore Civile përcaktoi se Qeveria dhe KSHZ-ja kanë diskriminuar kundër personave me aftësi të kufizuara (Основниот граѓански суд утврди дека Владата и ДИК ги дискримinirale лицата со попреченост)', *Faqja zyrtare e Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 19 prill 2023, <https://mhc.org.mk/news/osnovniot-graganski-sud-utvr-di-deka-vladata-i-dik-gi-diskriminale-licata-so-poprechenost/>.

174 'KPMD ka një kryetar të ri (КЗЗД со нов претседател)', *Faqja zyrtare e Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi*, 3 nëntor, 2022, <https://bit.ly/3klkxsl>.

175 'Vendim për shpallje publike për zgjedhjen e anëtarëve të Komisionit për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi (Одлука за објавување јавен оглас за избор на членови на Комисијата за спречување и заштита од дискриминација)', *Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut* Nr. 34/2023.

176 'Kuvendi të zgjedhë urgjentisht anëtarët e Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi', *Faqja zyrtare e Rrjetit për Mbrojtjen nga Diskriminimi*, 6 prill 2023, http://mzd.mk/en/vesti/sobranie_izbor_kszd/.

177 'KPMD në raportin e progresit të Komisionit Evropian (КЗЗД во Извештајот на Европската комисија)', *Faqja zyrtare e Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi*, 18 tetor, 2022, <https://bit.ly/3ZEAS50>.

KPMD mori shumë peticione në vitin 2022, duke trajtuar fusha të ndryshme si puna, media, arsimi dhe sigurimet shoqërore.¹⁷⁸

U nënshkrua një Memorandum Bashkëpunimi midis KPMD-së dhe Bankës Kombëtare të Maqedonisë së Veriut për të promovuar barazinë dhe mosdiskriminimin.¹⁷⁹

Në qershor, personat me aftësi të kufizuara protestuan, duke kërkuar rritje të pagesave për aftësi të kufizuar dhe për asistencë.¹⁸⁰

Gjinia

Në përgjigje të mungesës së pushimit të paguar të lindjes për gratë në sektorin bujqësor¹⁸¹, Qeveria miratoi një program për të siguruar sigurime shoqërore për gratë fermere.¹⁸² Megjithatë, organizatat bujqësore dhe organizatat joqeveritare (OJQ) kërkuan që programi të shndërrohej në një ndryshim ligjor,¹⁸³ të cilin Kuvendi e pranoi. Propozimligji për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për Sigurimet Shëndetësore u miratua njëzëri në fazën e parë, duke mundësuar pushim të paguar të lindjes për gratë fermere.¹⁸⁴

Miratimi i Ligjit për Regjistrin Civil dhe Ligjit për Barazi Gjinore ngriti shqetësime midis udhëheqësve të komuniteteve fetare në Maqedoninë e Veriut. Ata shprehën shqetësim për të ardhmen e anëtarëve të tyre, veçanërisht grave dhe fëmijëve, duke pretenduar se promovimi i identiteteve të ndryshme gjinore dhe rrjedhshmëria midis tyre mund të shkaktojë dëm.¹⁸⁵ Kisha Ortodokse Maqedonase organizoi një protestë kundër këtyre ligjeve,¹⁸⁶ duke marrë mbështetje nga komuniteti fetar islamik.¹⁸⁷ Shoqëria civile pati reagime të përziera, me Komitetin e Helsinkit për të Drejtat e Njeriut (HCHR) që shprehu

178 Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, 'Raporti vjetor për punën e KPMD-së në vitin 2022 (Годишен извештај за работата на Комисијата за спречување и заштита на дискриминација за 2022 година)', 19 maj 2023, <https://bit.ly/3oPWOfm>.

179 'Nënshkruhet Memorandum i Bashkëpunimit midis Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi dhe Bankës Kombëtare (Потпишан Меморандум за соработка помеѓу Комисијата за спречување и заштита од дискриминација и Народната банка)', *Faqja zyrtare e Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi*, 8 maj 2023, <https://bit.ly/3Wbcj9>.

180 'Personat me aftësi të kufizuara kërkojnë një rritje të të drejtave sociale me 78%, pasi pagat e zyrtarëve të zgjedhur janë rritur (Лицата со попреченост бараат зголемување на социјалните права за 78%, колку што пораснаа платите на функционерите)', *Telma TV*, 7 qershor 2023, <https://telma.com.mk/2023/06/07/licata-so-poprechenost-baraat-zgolemuvanje-na-socijalnite-prava-za-78-kolku-shto-porasnaa-platite-na-funkcionerite/>.

181 'Gratë fermere prodhojnë ushqim për të gjithë dhe rrisin brezat e rrinjë, por ato nuk kanë pushim të paguar të lindjes (Земјоделките произведуваат храна за сите и одгледуваат генерации, а немаат платено породилно отсуство)', *Radio MOF*, 12 dhjetor, 2022, <https://www.radiomof.mk/zemjodelkite-proizveduvaat-hrana-za-site-i-odgleduvaat-generacii-a-nema-plateno-porodilno-otsustvo/>.

182 'Programi për mbështetjen e sigurimeve shoqërore për gratë që kryejnë aktivitete bujqësore në vitin 2023 (Програма за поддршка за социјална sigurnost за жените кои вршат земјоделска дејност за 2023 година)', *Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut* Nr. 31/2023.

183 'Fermeret po kërkojnë një zgjidhje ligjore për pushimin e lindjes (Жените земјоделки бараат законско решение за породилно отсуство)', *Sitel TV*, 20 shkurt 2023, <https://sitel.com.mk/zhenite-zemjodelki-baraat-zakonsko-reshenie-za-porodilno-otsustvo>.

184 'Kuvendi i RMV-së votoi për Propozimligjin për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për sigurim shëndetësor, i cili mundëson pushim të paguar të lindjes për gratë fermere (Собранието на РСМ го изгласа предлог-законот за измени и дополнувања на Законот за здравствено осигурување со кој се овозможува платено породилно отсуство за земјоделки)', *Faqja zyrtare e Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi* 12 maj 2023, <https://bit.ly/3MYjwKU>.

185 'Udhëheqësit e Pesë Bashkësive Fetare propozojnë tërheqjen e Propozimligjeve të Gjendjes Civile dhe Barazisë Gjinore (Лидерите на петте верски заедници предлагаат повлекување на предлог-законите за матична евиденција и за родова еднаквost)', *24 Vesti*, 5 maj 2023, <https://24.mk/details/liderite-na-pette-verski-zaednici-predlagaat-povlekuvanje-na-predlog-zakonite-za-matichna-evi-dencija-i-za-rodova-ednakvost>.

186 'КОМ-АО organizon protestë kundër Ligjit për barazi gjinore dhe ndryshimeve në Ligjin për regjistrin civil (МПЦ-ОА организира протест против Законот за родова еднаквost и измените за матична евиденција)', *Sloboden Pecat*, 23 qershor 2023, <https://bit.ly/44NTgdh>.

187 'BFI është kundër Barazisë Gjinore dhe Ligjeve të Gjendjes Civile (ИВЗ е против законите за родова еднаквost и за матична евиденција)', *Opserver.Mk*, 29 qershor 2023, <https://opserver.mk/makedonija/ivz-e-protiv-zakonite-za-rodova-ednakvost-i-za-matichna-evi-dencija/>.

shqetësime për sigurinë e komunitetit Lezbike, homoseksualë, biseksualë, trans dhe interseksualë (LGBTI) gjatë protestës.¹⁸⁸ Platforma për Barazi Gjinore dhe Rrjeti për Mbrojtjen nga Diskriminimi e dënuan protestën si një përpjekje për të ushtruar presion mbi tërheqjen e propozimligjeve.¹⁸⁹ Përkundër këtyre kritikave, tubimi tërhoqi mijëra pjesëmarrës¹⁹⁰ dhe mori mbështetje nga figura publike.¹⁹¹ Një peshkop nga Kisha Ortodokse Maqedonase deklaroi se barazia gjinore është e çoroditur dhe e lidhur me rritjen e shkallës së divorcit.¹⁹² Kjo deklaratë çoi në kërkesa për shkarkimin e peshkopit,¹⁹³ me aktivistë feministë dhe të të drejtave të njeriut që e kritikuan atë për përjetësimin e stereotipeve të dëmshme gjinore dhe diskriminimin ndaj grave.¹⁹⁴

Në prill, Këshilli Kombëtar për Barazi Gjinore hapi një qendër këshillimi për viktimat e dhunës në familje dhe nënshkroi një Memorandum Bashkëpunimi me Ministrinë e Brendshme për të rritur parandalimin dhe mbrojtjen nga dhuna në familje dhe me bazë gjinore.¹⁹⁵

Lidhur me një çështje gjyqësore që përfshin një intervistë në YouTube me përmbajtje raciste dhe ksenofobike,¹⁹⁶ të dy palët e akuzuara mohuan fajsinë. Ata argumentuan se sjellja e tyre ishte marrë jashtë kontekstit gjatë seancës gjyqësore.¹⁹⁷ Nga fundi i qershorit, u prezantua Raporti i Dytë Kombëtar i Indeksit të Barazisë Gjinore 2022. Raporti shërben si udhërrëfyes dhe burim i të dhënave për promovimin e barazisë gjinore dhe mundësive të barabarta në Maqedoninë e Veriut.¹⁹⁸

188 'Komiteti i Helsinkit ka lëshuar rekomandime për personat LGBTI pasi shqetësohet për sigurinë e tyre gjatë protestës së nesërme (Хелсиншки објави препораки за ЛГБТИ-лицата бидејќи е загрижен за нивната безбедноста за време на утрешниот протест)', *360 Stepeni*, 28 qershor 2023, <https://360stepeni.mk/helsinshki-objavi-preporaki-za-lgbti-litsata-bidejki-e-zagrizhen-za-nivnata-bezbednosta-za-vreme-na-utreshniot-protest/>.

189 'Platforma për Barazi Gjinore: Stop urrejtjes dhe dhunës ndaj grave (Платформа за родова еднаквост: Стоп за омразата и насилството врз жените)', *Radio MOF*, 28 qershor 2023, <https://www.radiomof.mk/platforma-za-rodova-ednakvost-stop-za-omrazata-i-nasilstvoto-vrz-zhenite/>.

190 'Disa mijëra qytetarë në një takim proteste në Shkup kundër ligjeve për barazi gjinore dhe për gjendjen civile (Неколку илјади граѓани на протестен собир во Скопје против законите за родова еднаквост и за матична евиденција)', *Radio MoF*, 29 qershor 2023, <https://www.radiomof.mk/nekolku-iljadi-gragjani-na-protesten-sobir-vo-skopje-protiv-zakonite-za-rodova-ednakvost-i-za-matichna-evidencija/>.

191 'Т'И МБРОЈМЉЕ ФЉМИЈЕТ НГА ПРОПАГАНДА Е ПАФЕ! Крyepeshkopi Z. Stefan nga Protesta kundër Ligjeve të Barazisë Gjinore (ДА ГИ ОДБРАНИМЕ ДЕЦАТА ОД БЕЗБОЖНИТЕ ПРОПАГАНДИ! Поглаварот г.г. Стефан од собирот против законите за родова еднаквост', *Plusinfo.Mk*, 29 qershor 2023, <https://plusinfo.mk/da-gi-odbranimе-decata-od-bezbozhnite-propagandi-poglavarot-g-stefan-od-sobir-rot-protiv-zakonite-za-rodova-ednakvost/>.

192 'Peshkopi Petar me një sulm të ashpër ndaj feminizmit- Barazia gjinore është e çoroditur (ВИДЕО: Владиката Петар состок напад на феминизмот – родовата еднаквост била изопачена)', *Libertas*, 17 prill 2023, <https://libertas.mk/video-vladikata-petar-so-zhestok-na-pad-na-feminizmot-rodovata-ednakvost-bila-izopachena/>.

193 'Feministët dhe luftëtarët e të drejtave të njeriut në kundërsulm- Kërkojnë shkarkimin e peshkopit Petar, i cili është kundër feminizmit (Феминистките и борците за човекови права во контранапад – бараат разрешување и расчинување на Владиката Петар кој е противник на феминизмот)', *Telma TV*, 19 prill 2023, <https://telma.com.mk/2023/04/19/feministkite-i-borcite-za-chovekovi-prava-vo-kontranapad-baraat-razreshuvanje-i-raschinuvanje-na-vladik-petar-koj-protiv-na-feminizmot/>.

194 'Platforma për Barazi Gjinore: Kush i dha peshkopit koncesion për televizion që të "argëtojë" qytetarët me një ideologji të rrezikshme, shkatërruese dhe helmuese ndaj grave? (Платформа за родова еднаквост: Кој му даде на Владиката концесија за телевизија да ги „забавува“ граѓаните со опасна, погубна и отровна идеологија против жените?)', *Faqja zyrtare e Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 19 prill 2023, <https://mhc.org.mk/news/platforma-za-rodova-ednakvost-koj-mu-dade-na-vladikata-koncesija-za-televizija-da-ga-zabavuva-gragjanite-so-opas-pogubna-i-otrovna-ideologija-protiv-zhenite/>.

195 'U hap një Qendër Këshillimi për Viktimat e Dhunës në Familje dhe u nënshkrua një Memorandum Bashkëpunimi midis Ministrisë së Brendshme dhe KKBGJ (Отворено советувашиште за жртви на семејно насилство и потпишан Меморандум за соработка меѓу МВР и НСПП)', *Sloboden Pecat*, 13 Prill 2023, <https://bit.ly/3J1MKYd>.

196 'Intervistë e diskutueshme në "YouTube" me Llatas, Reagimi i MPB dhe РТНР (Спорно „YouTube“ интервју со Латас, реакција на МВР и ОЈО)', *Alsat M*, 20 shkurt 2023, <https://bit.ly/3JPxKNW>.

197 'Latas dhe Lazarov nuk ndjehen fajtorë (Латас и Лазаров не се чувствуваат виновни)', *Kurir*, 19 qershor 2023, <https://kurir.mk/makedonija/vesti/latas-i-lazarov-ne-se-chuvstvuuat-vinovni/>.

198 'MPPS: Indeks i Barazisë Gjinore sjell përparim në çështjen e barazisë gjinore (МТСП: Индексот на Родовата Еднаквост носи напредок во однос на прашањето за родовата еднаквост)', *Kanal 5*, 29 qershor 2023, <https://kanal5.com.mk/mtsp-indeksot-na-rodovata-ednakvost-nosi-napredok-vo-odnos-na-prashanjeto-za-rodovata-ednakvost/a588854>.

LGBTI+

Maqedonia e Veriut ka përjetuar një rënie të lehtë për sa i përket të drejtave LGBTI+, sipas ILGA-Europe Rainbow Map and Index. Vendi renditet në vendin 32-të nga 49 vende evropiane, një vend më poshtë se një vit më parë. Për të përmirësuar situatën, ILGA-Europe rekomandon miratimin e një kuadri ligjor të drejtë dhe transparent për njohjen gjinore, zhvillimin e planeve të veprimit që trajtojnë në mënyrë specifike orientimin seksual dhe identitetin gjinor, si dhe shpërndarjen e fondeve për zbatimin e tyre. Për më tepër, raporti sugjeron futjen e legjislacionit për gjuhën e urrejtjes që synon krimet e motivuara nga orientimi seksual dhe identiteti gjinor, së bashku me mekanizmat për zbatimin efektiv.¹⁹⁹

Parada vjetore e krenarisë, e organizuar nga Rrjeti Kombëtar kundër Homofobisë dhe Transfobisë, u zhvillua më 24 qershori me temën 'Me zë të lartë dhe krenar'. Parada synonte të krijonte një mjedis mbështetës dhe festues për individët LGBTQ+, duke tërhequr rreth 1,500 deri në 2,000 pjesëmarrës, përfshirë zyrtarë të zgjedhur dhe përfaqësues të huaj diplomatikë.²⁰⁰ Ngjarja vazhdoi në mënyrë paqësore, me praninë e shtuar të policisë që garantonte siguri.²⁰¹ Megjithatë, një kundër-protestë e vogël nga një grup studentësh nuk arriti të fitonte tërheqje.²⁰²

Në përgjigje të kritikave të mediave sociale, Kryetari i Komunës së Strumicës deklaroi se të gjitha memorandumet e nënshkruara me organizatat e të drejtave LGBTQ+ do të anulohen. Kryetari i Komunës u përball me akuza për mbështetjen e lëvizjes kundër barazisë gjinore dhe ligjeve të regjistrave të lindjes.²⁰³ Platforma për Barazi Gjinore e dënoi këtë veprim, duke theksuar polarizimin e mundshëm dhe inkurajimin e gjuhës së urrejtjes dhe intolerancës.²⁰⁴

KPMD konstatoi se një peshkop diskriminoi në bazë të orientimit seksual dhe identitetit gjinor përmes paraqitjeve publike në televizion. Ata theksuan përgjegjësinë e peshkopit për të shmangur nxitjen e diskriminimit dhe dëmtimin e dinjitetit të të tjerëve me deklaratat e tij. Peshkopit i është dhënë një afat prej 30 ditësh për t'u përgjigjur rekomandimeve të KPMD-së ose mund të fillojë procedura për kundërvajtje.²⁰⁵

199 'Maqedonia e Veriut ra një vend për sa i përket të drejtave LGBT+, duke mbetur ndër më të këqijtë në rajon (С. Македонија назадуваше едно место според ЛГБТ+ правата, останува меѓу најлошите во регионот)', *Radio MOF*, 17 maj 2023, <https://www.radiomof.mk/s-makedonija-nazaduvashе-edno-mesto-sporед-lgbt-pravata-ostanuva-megju-najloshite-vo-regionot/>.

200 'Parada e Katërt e Krenarisë organizohet në Shkup më 24 qershor, nën sloganin "Me zë të lartë dhe krenar" (На 24-ти јуни под слоганот „Гласни и горди“, се организира четвртта Парада на гордоста во Скопје)', *Alfa TV*, 4 qershor 2023, <https://bit.ly/45LNIHf>.

201 'Në mënyrë paqësore, me policinë dhe mbështetjen nga ambasadat: Kërkesa për Vetëdeklarimin e lirë gjinore në Paradën e krenarisë në Shkup (Мирно, со полиција и поддршка од амбасадите: Барања за слободно родово самоопределување упатени од скопската Парада на гордоста)', *Zëri i Amerikës*, 25 qershor 2023, <https://mk.voanews.com/a/7151637.html>.

202 'Protestë kundër "Paradës së Krenarisë" - Interes i ulët, morën pjesë vetëm katër persona (Протест против „Парадата на гордоста“ – слаб интерес, присуствуваа само четворица луѓе)', *TV 21*, 24 qershor 2023, <https://mk.tv21.tv/protest-protiv-paradata-na-gordosta-slab-interes-prisustvuvaа-samo-chetvoritsa-luge/>.

203 'Kostadin Kostadinovi u fut në luftë me organizatat LGBT: Strumica plot me afishe me "Ylber të shlyer" (Костадин Костадинов влезе во војна со ЛГБТ организациите: Струмица излепена со „пречкртано виножито“)', *A1 On*, 21 qershor 2023, <https://bit.ly/3D7tSn4>.

204 'Platforma për Barazi Gjinore: Funkcioni i kryetarit të komunës nuk është të bëjë ndarje në shoqërinë civile në organizata "të nënshtruara dhe të panështruara", por të punojë për të mirën e të gjithë qytetarëve (Платформа за родова еднаквост: Функцијата градоначалник на општината не е да прави поделби во граѓанското општество на „послушни“ и „непослушни“ организации, туку да работи за доброто на сите граѓани)', *Faqja zyrtare e Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 23 qershor 2023, <https://bit.ly/3XP9WYL>.

205 'KPMD pohoi se peshkopi Jakov Stobiski ka diskriminuar dhe duhet t'i kërkojë falje komunitetit LGBTI (КСЗД уврди дека епископот Јаков Стобиски има извршено дискриминација и треба да ѝ се извини на ЛГБТИ заедницата)', *Sloboden Pecat*, 26 qershor 2023, <https://www.slobodenpecat.mk/kszd-uvrди-deka-episkopot-jakov-stobiski-ima-izvrsheno-diskriminimiac-i-treba-da-se-izvini-na-lgbti-zaednicata/>.

Romët

Shoqata Maqedonase e Avokatëve të Rinj (SHMAR) raportoi vdekjen e një të riu rom i cili nuk mund të merrte një kartë identiteti, duke rezultuar në mungesë të qasjes në kujdesin shëndetësor. Burri, njëzet vjeç, vdiq nga diabeti i patrajtuar i tipit 1. SHMAR theksoi pengesat administrative, mosrespektimin e konventave në ligje dhe akte nënligjore dhe neglizhencën e përgjithshme institucionale ndaj individëve pa identifikimin e duhur si faktorë kontribues në rezultatin tragjik.²⁰⁶

Në fillim të qershorit, grafite ofenduese me svastika dhe mbishkrime ofenduese u gjetën në shtëpitë në pronësi të komunitetit rom në Manastir. HCHR e dënoi këtë akt dhe u bëri thirrje autoriteteve të hetojnë incidentin, të identifikojnë autorët dhe ta klasifikojnë atë si krim nga urrejtja.²⁰⁷

---

206 'Bashkëqytetari ynë Memet Kamber, një njëzetvjeçar të cilit iu mohua e drejta për të pasur të drejta, vdiq (Почина нашиот сограѓанин Мемет Камбер, дваесетгодишник кој не доби право да има права)', *Faqja zyrtare e Shoqatës së Avokatëve të Rinj të Maqedonisë*, 30 maj 2023, <https://myla.org.mk/49083/>.

207 'Svastika në shtëpitë e romëve është krim nga urrejtja (Кукастите крстови врз куќите на Ромите е злосторство од Омраза)', *Faqja zyrtare e Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut të Republikës së Maqedonisë së Veriut*, 8 qershor 2023, <https://bit.ly/3Xi5yZ8>.

